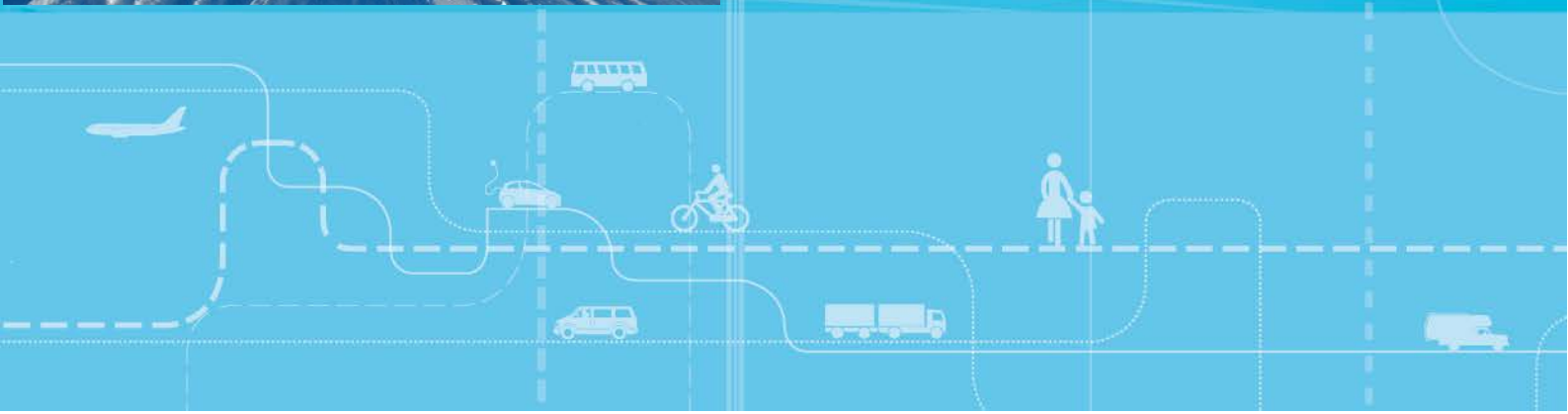

Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2015

Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2015

Eivind Farstad
Petter Dybedal

Forsidebilde: freepik.com

Transportøkonomisk institutt (TØI) har opphavsrett til hele rapporten og dens enkelte deler. Innholdet kan brukes som underlagsmateriale. Når rapporten siteres eller omtales, skal TØI oppgis som kilde med navn og rapportnummer. Rapporten kan ikke endres. Ved eventuell annen bruk må forhåndssamtykke fra TØI innhentes. For øvrig gjelder [åndsverklovens](#) bestemmelser.

Tittel: Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2015

Title: Economic impacts of tourism in Buskerud county 2015

Forfattere: Eivind Farstad
Petter Dybedal

Authors: Eivind Farstad
Petter Dybedal

Dato: 01.2017

Date: 01.2017

TØI-rapport: 1549/2017

TØI Report: 1549/2019

Sider: 37

Pages: 37

ISBN elektronisk: 978-82-480-1858-2

ISBN Electronic: 978-82-480-1858-2

ISSN: 0808-1190

ISSN: 0808-1190

Finansieringskilde: Buskerud fylkeskommune

Financed by: Buskerud County Council

Prosjekt: 4409 – Oppdatering av analyse av økonomiske ringvirkninger av reiseliv i Buskerud

Project: 4409 – Update of analysis of economic impacts of tourism in Buskerud county

Prosjektleder: Eivind Farstad

Project Manager: Eivind Farstad

Kvalitetsansvarlig: Ove Langeland

Quality Manager: Ove Langeland

Fagfelt: Regional utvikling og reiseliv

Research Area: Regional development and tourism

Emneord: Buskerud
Reiseliv
Ringvirkninger
Turistforbruk

Keywords: Buskerud
Consumption
Impacts
Tourism

Sammendrag:

Det er beregnet et antall turistovernattinger på ca 9,9 millioner i Buskerud i 2015. Samlet forbruk som kan tilskrives overnattende, gjennomreisende og dagsbesøkende turister i Buskerud er beregnet til ca 6,07 milliarder kroner inkludert merverdiavgift. Direkte produksjonsvirkninger av dette forbruket er 4,66 milliarder og indirekte virkninger er beregnet til 2,10 milliarder i 2015. Til sammen er i alt ca. 10 500 personer sysselsatt direkte eller indirekte som følge av turistenes forbruk i Buskerud. Det er om lag ni prosent av alle sysselsatte med arbeidssted i Buskerud. Antallet overnattinger i fylket har økt med 0,5 millioner fra 2010 til 2015, men dette har ikke gitt noen økning i sysselsetting. Verdien av turistforbruket og den direkte og indirekte produksjonsverdien har økt med 0,5 milliarder kroner, men dette er ikke mer enn prisstigningen.

Summary:

The number of tourist nights was calculated to be 9,9 million in Buskerud county in 2015. Total tourist expenditures by overnight-, day- and transient visitors are estimated to be NOK 6.07 billion, including sales tax. Direct production effects are estimated to be NOK 4.66 billion, and indirect effects NOK 2.10 billion. A total of 10,500 persons are estimated to be employed as a direct or indirect effect of tourist expenditures in Buskerud. That equals about nine percent of all employment in the county. The number of tourist nights has increased by 0.5 million from 2010 to 2015, by that has not resulted in any increased employment due to tourism activity. The value of direct and indirect production has increased by NOK 0.5 billion, but that is no more than the indexed price increase in the time period.

Language of report: Norwegian

*Transportøkonomisk Institutt
Gaustadalleen 21, 0349 Oslo
Telefon 22 57 38 00 - www.toi.no*

*Institute of Transport Economics
Gaustadalleen 21, 0349 Oslo, Norway
Telefon 22 57 38 00 - www.toi.no*

Forord

I de senere år har TØI gjennomført ringvirkningsanalyser av reiseliv for en rekke fylker og for regioner innen fylkene. Siktemålet i disse analysene har vært å bestemme omfanget av overnattinger innen de aktuelle geografiske områder, og å beregne hva turisttrafikken avstedkommer av omsetning, direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsetting. I 2010 ble det gjennomført en slik analyse for Buskerud. Blant annet på bakgrunn av denne analysen er det fra Buskerud fylkeskommune tatt initiativ til å gjøre en oppdatering av tallene for Buskerud fylke og de fem regionene i fylket for året 2015.

Oppdragsgivere for denne analysen har vært Buskerud fylkeskommune. Prosjektansvarlig for oppdragsgiver har vært Rådgiver for Næringsutvikling – Reiseliv, Ole Ketil Haugvik i Buskerud fylkeskommune. Det har i prosjektperioden vært gjort en presentasjon av foreløpige resultater på en reiselivskonferanse i regi Buskerud fylkeskommune.

Rapporten er skrevet av forskerne Eivind Farstad og Petter Dybedal, og førstnevnte har vært TØIs prosjektleder. Forskningsleder Ove Langeland har kvalitetssikret rapporten, og sekretær Trude Kvalsvik har stått for redigering og tilrettelegging av rapporten for publisering.

Oslo, januar 2017

Transportøkonomisk institutt

Gunnar Lindberg
Direktør

Frode Longva
Andelingsleder

Innhold

Sammendrag

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn og formål	1
1.2	Hovedmål med prosjektet.....	1
1.3	Hva turismen omfatter – begreper og avgrensninger	2
2	Overnattingstilbud og statistikkgrunnlag	5
2.1	Varme og kalde senger.....	5
2.2	Hovedtrekk i beregningsmetoder.....	5
2.3	Framgangsmåte for oppdateringer til 2015-tall.....	6
3	Turistenes overnattinger i Buskerud	9
3.1	Turistovernattinger i fylket.....	9
3.2	Overnattinger i regionene	12
4	Turistenes forbruk i Buskerud	16
4.1	Overnattende turistenes forbruk i Buskerud.....	16
4.2	Overnattende turistenes forbruk i regionene	20
4.3	Forbruk ved dagsbesøk og gjennomreiser i Buskerud.....	23
4.4	Totalt turistrelatert forbruk i fylket og regionene	25
5	Direkte og indirekte virkninger	28
5.1	Produksjonsvirkninger.....	28
5.2	Samlede økonomiske virkninger i Buskerud	28
5.3	Samlede økonomiske virkninger på regionnivå	29
5.4	Sysselsettingsvirkninger	30
5.5	Sysselsetting i regionene	31
6	Sammenlikning av resultater 2010 og 2015	33
6.1	Hovedresultater	33
6.2	Sysselsetting.....	36
	Referanser	37

Sammen drag

Økonomiske virkninger av reiseliv i Buskerud i 2015

TØI rapport 1549/2017
Forfattere: Eivind Farstad og Petter Dybedal
Oslo 2017 37 sider

Det er beregnet et antall turistovernattinger på ca. 9,9 millioner i Buskerud i 2015. Samlet forbruk som kan tilskrives overnattende, gjennomreisende og dagsbesøkende turister i Buskerud er beregnet til ca. 6,1 milliarder kroner inkludert merverdiavgift. Direkte produksjonsvirkninger av dette forbruket er 4,7 milliarder og indirekte virkninger er beregnet til 2,1 milliarder i 2015. Til sammen er i alt ca. 10 500 personer sysselsatt direkte eller indirekte som følge av turistenes forbruk i Buskerud. Det er om lag ni prosent av alle sysselsatte med arbeidssted i Buskerud.

Antallet overnattinger i fylket har økt med ca. 500 000 fra 2010 til 2015, men dette har ikke gitt noen økning i sysselsetting. Verdien av turistforbruket og den direkte og indirekte produksjonsverdien har økt med 0,5 milliarder kroner, men dette er ikke mer enn prisstigningen.

Hovedmål og kunnskapsgrunnlag

Målet for prosjektet er å gi mest mulig presise anslag for året 2015 på omfanget av turistbesøk (overnattinger, dagsbesøk og gjennomreisende) og hva turismen betyr i form av omsetning, direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsetting i Buskerud og i fylkets fem regioner, Hallingdal (Hol, Hemsedal, Gol, Nes, Flå og Ål kommuner), Midt-Buskerud (Sigdal, Krødsherad og Modum kommuner), Numedal/Kongsberg (Kongsberg, Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal kommuner), Ringerike/Hole (Ringerike og Hole kommuner) og Drammensregionen (Drammen, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Røyken, Lier og Hurum).

Beregningene er basert på en enkel oppdatering av beregningene fra 2010-analysen til 2015-tall. I hovedsak er oppdateringene basert på utviklingen i Statistisk sentralbyrås (SSB) overnattingsstatistikk, befolkningsvekst og økning i antall fritidsboliger i de fem regionene.

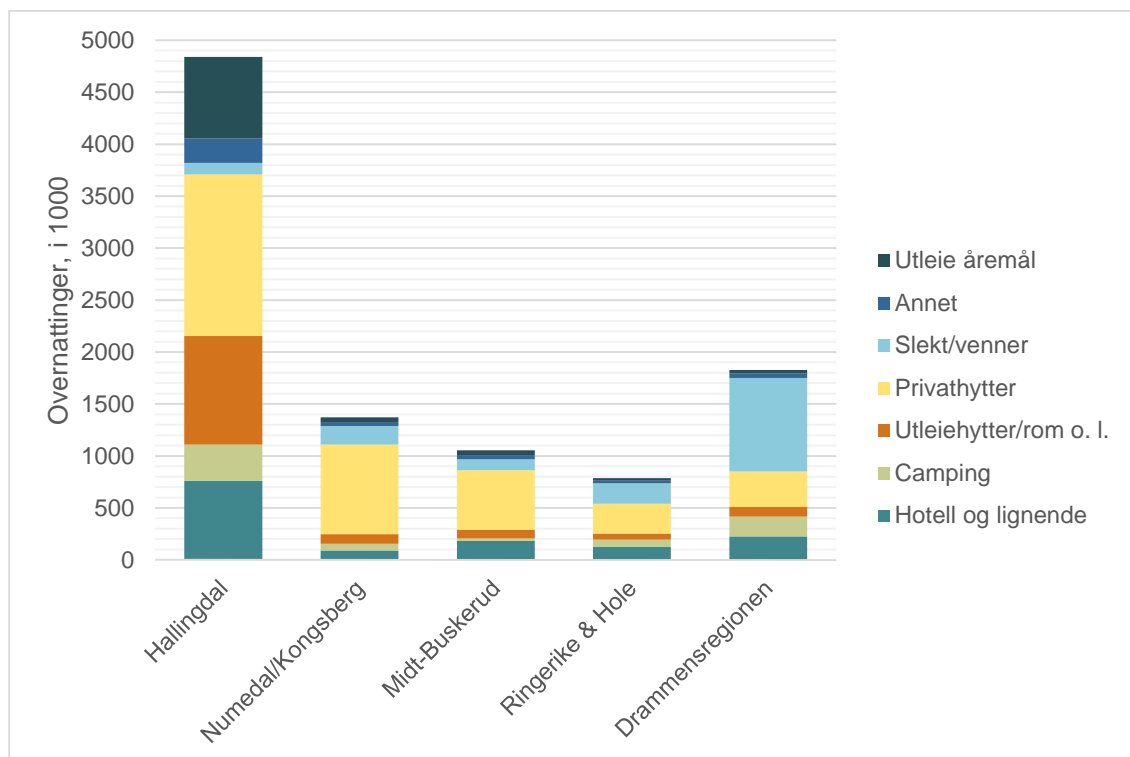
Våre beregninger gir ca. 9,9 millioner turistovernattinger i fylket i 2015 (tabell A), og det er en økning på ca. seks prosent siden 2010. Drøyt tre firedeler (78 prosent) er norske overnattinger og en firedel utenlandske, og andelen norske overnattinger har økt med ca. to prosentpoeng siden 2010. Ferie- og fritidsbetingede overnattinger dominerer fortsatt, og utgjør 84 prosent i Buskerud. Andelen arbeidsbetingede overnattinger har dog økt med to prosentpoeng i femårsperioden.

Størst andel av overnattingene foregikk på private fritidsboliger, som utgjorde til sammen 37 prosent av totalt antall turistovernattinger i Buskerud. Ni av ti av fritidsboligovernattinger ble foretatt av nordmenn. Andelen overnattingene fant sted på hotell eller liknende overnattingsanlegg utgjorde 14 prosent.

Tabell A: Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2015, etter type overnatting og nasjonalitet. Millioner overnattinger.

	Antall 2010	Antall 2015	Andel av overn. i 2015
Nordmenn	7,1	7,7	78 %
Utlendinger	2,2	2,2	22 %
Hotell, pensjonat og liknende	1,5	1,4	14 %
Camping (på og utenom campingplass)	0,6	0,7	7 %
Utleiehytter/leiligheter/rom, campinghytter	1,1	1,4	14 %
Privathytter/fritidsboliger	3,4	3,6	37 %
Slekt/venner	1,4	1,5	15 %
Utleiehytter/næringsbygg for åremålsleie	0,9	0,9	10 %
Annet, uspesifisert	0,3	0,4	4 %
Overnattinger i alt	9,3	9,9	100 %

Fordeelingen av overnattinger etter overnattingsform på de fem regionene er vist i figur A. Hallingdal har nær halvparten av alle overnattingene i fylket (4,8 millioner), Drammensregionen har 19 prosent (1,8 millioner), Numedal/Kongsberg 14 prosent (1,4 millioner), Midt-Buskerud 11 prosent (1,1 millioner) og Ringerike/Hole 8 prosent (0,8 millioner).

Figur A Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2015, etter region og type overnatting. 1000 overnattinger.

Figuren illustrerer at hytte/fritidsboligturismen er framtreddende i Buskerud når det gjelder andelen overnattinger i de ulike regionene, med unntak av Drammensregionen. I Hallingdal er turismen mer sammensatt enn i de andre regionene, dvs. at overnattingene er mer jevnt fordelt på ulike former for overnatting. Likevel er fritidsboligturismen relativt sett størst også der.

Tabell B viser det beregnede turistrelaterte forbruket i Buskerud i 2015 etter overnattingsform.

Tabell B: Turistrelatert forbruk for overnattende besøkende i Buskerud i 2010 og 2015, etter type overnatting. Nordmenn og utlendinger. Milliarder kroner.

	Forbruk 2010	Forbruk 2015	Andel av forb. 2015
Nordmenn	3,2	3,8	67 %
Utlendinger	2,1	1,9	33 %
Hotell, pensjonat og liknende	2,3	2,2	38 %
Camping (på og utenom campingplass)	0,5	0,6	10 %
Utleiehytter/leiligheter/rom, campinghytter	0,4	0,5	9 %
Privathytter/fritidsboliger	0,8	0,9	17 %
Slekt/venner	0,8	0,9	16 %
Utleiehytter/næringsbygg for åremålsleie	0,3	0,3	5 %
Annet, uspesifisert	0,3	0,3	5 %
Forbruk i alt	5,3	5,7	100 %

Forbruket som kan tilskrives overnattende turister er beregnet til nær 5,7 milliarder kroner i 2015. Nordmenn brukte samlet sett mest, og står for ca. to tredeler av forbruket blant overnattende turister, og utlendinger en tredel. Andelen utlendingers forbruk utgjør har falt med 7 prosentpoeng fra 40 prosent i 2010.

Hotellgjestene la igjen mest penger i Buskerud, ca. 2,2 milliarder kroner (38 prosent av totalen), mens besøkende på private hytter la igjen ca. 0,9 milliarder kroner (17 prosent).

Ferie- og fritidsreisende la for øvrig igjen klart mest med 4,4 milliarder kr, mens yrkes-/forretningsreisende brukte til sammen ca. 1,3 milliarder kr på besøkene i fylket.

Medregnet gjennomreisendes og dagsreisendes forbruk er samlet turismerelatert konsum i Buskerud i 2015 beregnet til 6,07 milliarder kroner (tabell C). Merk at dette er eksklusive utgifter til vedlikehold, oppgradering og nybygging av fritidsboliger, som det ikke er beregnet egne tall for i 2015.

Tabell C: Turismerelatert forbruk i Buskerud i 2010, etter forbrukskategori. Millioner kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	1 914 096	895 064	1 375 193	784 919	541 127	191 662	5 702 062
Gjennomreiser	-	36 128	49 890	44 031	8 878	4 878	143 805
Dagsbesøk	-	69 767	55 719	50 349	40 911	4 464	221 209
Turistforbruk i alt	1 914 096	1 000 959	1 480 802	879 299	590 916	201 004	6 067 077
Prosentandel	32	16	24	14	10	3	100

Utgifter til overnatting og servering utgjør nær halvparten til sammen, mens utgifter til varekjøp utgjør nær en firedel.

I tabell D vises fordelingen av direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turisme på regionene i Buskerud.

Det totale turistforbruket på 6,1 milliarder kroner i Buskerud i 2010 tilsvarer i produksjonsverdi 4,7 milliarder kroner når bruttoavansen (30 prosent av omsetningen) er regnet inn som produksjonsverdi i varehandel og i salg av drivstoff.

Omfanget av indirekte virkninger er basert på multiplikatorberegninger fra 2004, som ga en multiplikator for Buskerud fylke på 1,45. Dette gir samlede indirekte virkninger på 2,1 milliarder kroner. I alt er direkte og indirekte virkninger av turisme beregnet til 6,8 milliarder kr. i Buskerud i 2015.

Tabell D: Direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turisme i Buskerud i 2015, etter region og forbrukskategori. Millioner kr.

	Hallingdal	Midt-Buskerud	Numedal/Kongsberg	Ringerike/Hole	Drammensregionen	Buskerud
Overnatting	1 071,2	197,0	184,1	160,2	301,5	1 914,1
Servering	432,8	118,7	115,3	91,3	242,9	1 001,0
Varekjøp	181,8	48,8	61,4	40,5	111,7	444,2
Transport	193,3	54,5	62,8	50,0	149,3	510,0
Aktiviteter	305,4	74,5	67,1	43,9	100,1	590,9
Annen vare- og tjenesteproduksjon	79,0	21,8	22,9	20,7	56,5	201,0
Sum direkte produksjonsvirkninger	2 263,5	515,3	513,6	406,7	962,1	4 661,2
Multiplikator	1,29	1,32	1,34	1,37	1,41	1,45
Indirekte virkninger	656,4	164,9	174,6	150,5	394,4	2 097,5
Direkte + indirekte virkninger	2 920,0	680,3	688,2	557,1	1 356,5	6 758,8

Direkte og indirekte produksjonsvirkninger beregnet til 2,92 milliarder kroner i Hallingdal i 2015. Nærmest følger Drammensregionen med 1,36 milliarder kroner.

Reiselivsrelatert sysselsetting omfatter både direkte og indirekte sysselsetting. Tabell E viser antall turismerelevante sysselsatte etter næring i Buskerud.

Det er beregnet at antall sysselsatte i turistrelatert virksomhet (direkte eller indirekte) i Buskerud utgjorde ca. 10 440 personer i 2015. Om lag en tredel er sysselsatt i hotell- og restaurantsektoren, 24 prosent i varehandel, 8 prosent i transport. Om lag 29 prosent er sysselsatt i diverse i tjenesteytende næringer, som står for en stor del av de indirekte produksjonsvirkningene.

Tabell E: Direkte og indirekte tursimerelatert sysselsetting i Buskerud etter næring i 2015. Antall sysselsatte og andel i prosent.

Næring	Antall sysselsatte	Andel av turismerelatert sysselsetting
Varehandel	2 532	24,2
Hotell og restaurant	3 577	34,3
Innenriks transport	831	8,0
Diverse annen tjenesteyting	3 041	29,1
Bygg og anlegg	278	2,7
Diverse vareproduksjon	182	1,7
Sum	10 441	100,0
Andel av total sysselsetting (%)	8,5	
Andel av sysselsetting utenom offentlig sektor og primærnæringer	12,7	

Ut fra den angitte beregningsmåten finner vi at reiselivsrelatert sysselsetting utgjør om lag 12,7 prosent av sysselsettingen i Buskerud utenom offentlig sektor, og 8,5 prosent av all sysselsetting.

Tall for overnattinger, turistkonsum, produksjonsvirkninger og sysselsetting er tidligere blitt beregnet for året 2004 og 2010. Tabell F viser hovedresultater for fylket samlet for 2010 sammenlignet med 2015.

Tabell F: Sammenlikning av hovedresultater for Buskerud 2010 og 2015.

	2010	2015
1000 overnattinger	9 345	9 880
Turistkonsum mill kr	5 612	6 067
Direkte produksjonsvirkninger, mill kr	4 322	4 661
Indirekte produksjonsvirkninger, mill kr	1 924	2 097
Sum direkte og indirekte virkninger, mill kr	6 246	6 758
Antall sysselsatte	10 479	10 441

Antallet overnattinger i fylket har økt med ca. 535 000 fra 2010 til 2015, men dette har ikke gitt noen økning i sysselsetting. Verdien av turistforbruket og den direkte og indirekte produksjonsverdien har økt, men ikke mer enn prisstigningen målt ved konsumprisindeksen.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

TØI har gjennomført ringvirkningsanalyser for en rekke fylker. Blant annet på bakgrunn av dette ble det fra Buskerud fylkeskommune tatt initiativ til å gjøre nye analyser for Buskerud fylke og de fem regionene for året 2010. I tillegg ble det også gjort analyser på kommunenivå for Hallingdal og Midt-Buskerud. Buskerud fylkeskommune har på bakgrunn av 2010-analysen bedt om en oppdatering av tallene fra 2010 til 2015-tall for Buskerud og de fem regionene i fylket.

1.2 Hovedmål med prosjektet

Utgangspunktet for prosjektet er å gjøre omtrent de samme beregninger som ble gjort på regionnivå i 2010 for Buskerud fylke. Det vil si – for de fem regionene og for fylket samlet å gi mest mulig presise anslag for året 2015 på følgende:

1.2.1 Omfanget av turistbesøk

Her er målet å kvantifisere strømmen av besøkende til regionene og kommunene i form av samlet antall turistovernattinger i 2015 i kommersielle foretak, private fritidsboliger og annen privat innkvartering.

1.2.2 Hva turistene betyr økonomisk

Her er fokus rettet mot turistenes forbruk av ulike varer og tjenester innen fylket, regionene og de utvalgte kommunene, og hvordan dette fordeler seg på overnatting/losji, servering, transport, varehandel, aktiviteter osv. Vi ser også på hva omsetningen medfører av direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsettingseffekter.

Direkte produksjonsvirkninger er i praksis det samme som turistenes forbruk, målt ved netto omsetningsverdi. Dette omfatter både produktene fra de såkalte reiselivsnæringene på et sted (overnatting, servering, transport og aktiviteter/museer/underholdning) og andre varer og tjenester enn det reiselivsnæringene tilbyr. Dette er for eksempel bensin, dagligvarer, klær og skotøy osv., og denne ”ekstraomsetningen” kalles ofte overrislingseffekt (”når det regner på presten”... osv.).

De indirekte virkningene oppstår i hovedsak ved at de foretakene som selger direkte til turistene må ha underleveranser fra andre produsenter, og ved at turistenes kjøp av varer og tjenester skaper eierinntekter og lønnsinntekter i de berørte foretakene, som igjen brukes til vare- og tjenestekjøp. Vi regner her med de delene av underleveranser og inntektsanvendelse som skjer innenfor de aktuelle regionene og innenfor fylket.

1.2.3 Sysselsettingseffekter som følge av turistenes forbruk

På grunnlag av de direkte og indirekte produksjonsvirkningene (og andre informasjonen om sysselsetting innen kommunene) beregnes turismerelatert sysselsetting i Buskerud og i hver av de fem regionene.

1.3 Hva turismen omfatter – begreper og avgrensninger

1.3.1 Turisme rommer flere typer av økonomisk aktivitet

Buskerud preges av turismen på flere måter. Det er her viktig med en avklaring av hvilke typer av økonomiske aktiviteter turismen innebærer. Spesielt viktig er det å se de sider ved turismen denne analysen fokuserer på (jfr. oversikten ovenfor) i sammenheng med det totale ”turistbildet”.

For det første har man mange besøkende turister som legger igjen penger på ulike varer og tjenester. For det andre er det betydelig økonomisk aktivitet knyttet til utbygging av private hytter/fritidsboliger, kommersielle overnattingsanlegg og andre fasiliteter.

Den direkte økonomiske aktiviteten turismen medfører kan være ganske kompleks og omfattende. Det er to hovedtyper av økonomiske aktiviteter vi må skille nøye mellom:

1. Produksjon av varer og tjenester til forbruk. Det vil si betjening av besøkende (tilreisende) i form av leveranser av varer og tjenester som losji, servering, transport, aktiviteter samt andre nødvendighetsvarer som bensin, dagligvarer etc.
2. Investeringsvarer og – tjenester knyttet til turisme. Det vil si:
  - Nybygging og oppgradering av privateide hytter og leiligheter
  - Utbygging av fasiliteter (kommersielle overnattingsanlegg, servering, aktivitetsanlegg etc.) for å betjene de tilreisende.

I vid forstand omfatter turismen alle elementene ovenfor, med ulike typer av tilhørende økonomisk virksomhet.

1.3.2 Hovedfokus: Betjening av turister

Hovedfokus i denne rapporten er omfanget av salg av varer og tjenester til turister. Dette omfatter besøkende både i kommersielle overnattingsanlegg/foretak, besøkende på privateide fritidsboliger og besøkende hos slekt og venner og annet.

Dessuten omfatter begrepet dagsbesøkende til de respektive kommunene samt gjennomreisende som gjør stopp i kommunen(e).

De direkte økonomiske effektene av dette omfatter omsetning og sysselsetting som følge av salg knyttet til

- Overnatting
- Servering
- Detaljhandel; i hovedsak dagligvarer, hytte- og fritidsutstyr og annen shopping
- Bruk av skiheiser og andre aktivitetstilbud, eller underholdning (sport, konsert, festival, kino, fornøylespark og lignende)
- Bruk av lokale transporttjenester og drivstoff, bompenger, parkering osv.
- Annet; som helse/velvære-, post-, bank- og teletjenester, turistinformasjon e.l.

De indirekte økonomiske effektene i kommunene omfatter omsetning og sysselsetting som følge av:

- Underleveranser fra lokale produsenter til foretak som selger varer og tjenester til turister
- Forbruk innen kommunene av lønns- og eierinntekter skapt i de foretak som selger til turistene og de som står for underleveranser
- Skatteinntekter til kommunene av lønns- og eierinntekter.

1.3.3 Betjening av tilreisende – avgrensning i forhold til turistbegrepet

Definisjonen av en ”turist” er relativt vid (se rammen), og det er her behov for noen presiseringer med hensyn til hvem vi skal regne med som turister i Buskerud og de aktuelle regionene og kommunene, og hvem og hva våre beregninger faktisk vil omfatte.

Definisjonen innebærer at turistbegrepet også omfatter yrkesreisende og dagsbesøkende, dersom de fyller kriteriet ”ikke-rutinemessig karakter”.

Turister defineres som

personer som reiser til eller oppholder seg på et sted som ligger utenfor det området de normalt ferdes, der reisen er av en ikke-rutinemessig karakter og oppholdet på stedet som besøkes varer kortere enn et år.

Kilde: World Tourism Organisation (WTO) 1994.

Turister som besøker Buskerud omfatter vanlige ferie- og fritidsreisende og yrkesreisende på korte opphold. En vid tolkning av definisjonen innebærer at også personer på midlertidig arbeidsopphold (f eks sesongarbeid eller anleggsperiode) kan regnes med.

Både betjening av tilreisende og bygging av hytter, overnattingsanlegg med mer medfører import av arbeidskraft for kortere eller lengre tid. Disse anvender en del av sine inntekter til kjøp av tjenester i kommunen i løpet av arbeidsperioden. Til dels etterspørres de samme varer og tjenester som ”ordinære turister” (oppholdskostnader, servering, bensin, diverse detaljhandel).

1.3.4 Konklusjoner mht avgrensning og hva beregningene omfatter

Vi har i utgangspunktet oppfattet oppdraget slik at det er de ordinære turistene som er i fokus. De direkte virkningene vi beregner skal i prinsippet følgelig gjelde tilreisende utenom tilreisende arbeidskraft.

Det er imidlertid vanskelig å skille mellom turistenes forbruk og andres forbruk:

- Når det gjelder omsetningen i detaljhandelen, som SSB utgir statistikk for på kommunenivå, kan vi prinsippet skille ut lokalbefolkningens forbruk. Det resterende vil være tilreisendes forbruk. Denne resten vil omfatte innkjøp foretatt av både turister og av importert arbeidskraft.
- Når det gjelder serveringsomsetning, omsetning i aktivitets-/opplevelsesbedrifter, transport og annet har vi beregnet hvor mye som kan tilskrives turistenes forbruk. I tillegg har vi estimert hvor mye det omsettes for i de aktuelle reiselivsrelaterte foretakene i de kommunene vi har sett spesielt på i denne analysen. Differansen mellom bedriftenes samlede omsetning og det beregnede turistforbruket kan anses som lokalbefolkningens forbruk i de aktuelle kommunene. Forholdstallene mellom

turisters forbruk og lokalbefolkningens forbruk kan også nyttes til å gjøre tilsvarende anslag for de ulike regionene.

- For losjiovernatting (forbruk til overnatting) er forholdene litt annerledes. Her regner vi at all kjøpt overnatting gjelder turister.
- De beregnede omsetningstall i denne rapporten omfatter i prinsippet bare turisters forbruk. I tilfeller hvor beregninger av lokalbefolkningens forbruk og forbruket til midlertidig bosatt arbeidskraft er med er det kommentert spesielt (hvor det er aktuelt).

2 Overnattingstilbud og statistikkgrunnlag

2.1 Varmer og kalde senger

Begrepet ”varme senger” omfatter litt forenklet sagt kommersielle senger. Det vil si overnattingskapasitet som på en eller annen måte er tilgjengelig for kjøp i et marked og hvor tilbudet normalt omfatter oppredde senger og muligheter for rengjøring. Det vil si i praksis at det er hoteller og liknende overnattingssteder, samt hytter og leiligheter som ikke er avgrenset fra markedet ved at bruken er begrenset til eier og dennes venner/familie.

Her finnes det imidlertid mange gråsoner. Private hytter og leiligheter som er stilt til disposisjon for utleie gjennom destinasjonsselskap eller lokalt bookingselskap regnes vanligvis med.

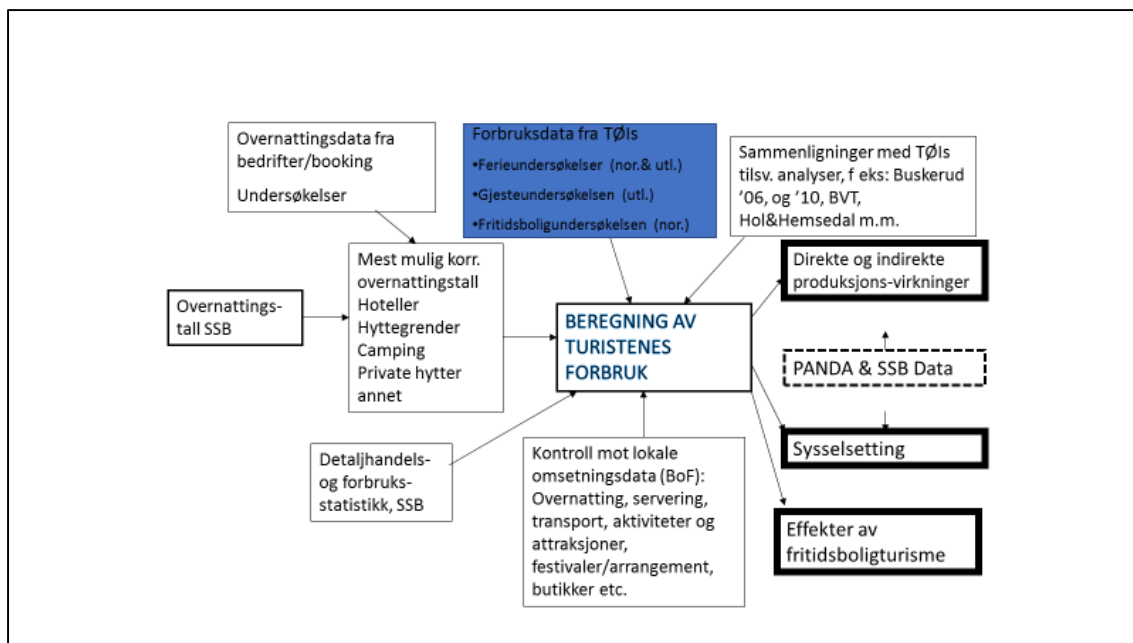
Blant de som ikke regnes som varme senger er f.eks. hytter som er leid ut på åremål til firmaer, disse representerer et belegg som vanligvis kan måle seg med belegget i kommersielle hytter. Hytter og leiligheter som leies ut på ukes- eller døgnbasis i perioder av året utenom lokal formidler, f.eks. via internett, regnes ikke med.

Begrepet ”varme senger” må i vår sammenheng først og fremst ses som et uttrykk for hvor mange senger destinasjonen kan tilby personer som ønsker å besøke destinasjonen uten å ha et eget overnattingssted.

I analysen fra 2010 for Buskerud ble det gjort en fullstendig gjennomgang av overnattingstilbudet i fylket for å fange opp kommersielle overnattinger i virksomheter som ikke var kommet med i Statistisk sentralbyrås overnattingsstatistikk. I oppdateringen av tallene for 2015 i foreliggende rapport er det av ressurs hensyn ikke gjennomført en slik gjennomgang. Det er i stedet antatt at omfanget av slike (i statistikken) uregistrerte overnattinger er det samme som i 2010. Antallet slike overnattinger beregnet for 2010 er dermed anvendt som et tilsvarende påslag på tallene i den kommersielle overnattingsstatistikken for året 2015. Det gjelder i hovedsak overnattinger i kategorien utleiehytter/leiligheter o.l., men også noe i kategorien camping.

2.2 Hovedtrekk i beregningsmetoder

Hovedprinsippene i beregningene fra 2010 var at vi beregnet omfanget av overnattinger i de enkelte kategoriene og tilordnet forbrukstall per gjestedøgn til de respektive overnattingstallene. Samme fremgangsmåte er anvendt for 2015, basert på nye beregninger av antall overnattinger. Det er også gjort en oppjustering av forbrukstallene per gjestedøgn med konsumprisindeksen for å få 2015-nivå på forbrukstallene. Disse forbruksberegningene gir de direkte konsumvirkningene, som så brukes som grunnlag for å beregne direkte og indirekte produksjonsvirkninger og sysselsettingsvirkninger. Figur 2.1 gir et overblikk over beregningsmåten benyttet i 2010-analysen, som også gir grunnlaget for oppdateringene til 2015-tall presentert i foreliggende rapport.

Figur 2.1: Hovedtrekk for metode i 2010 med oppdatering for 2015 for beregning av økonomiske ringvirkninger av reiseliv i Buskerud.

Figuren gir en oversikt over datagrunnlaget og beregningsgrunnlaget for analysen i 2010. I Buskerudrapporten for 2010 (TØI rapport 1175/2011) gis en detaljert redegjørelse for datagrunnlag og beregningsmetode. Vi viser til nevnte rapport for detaljer om dette. Samme metodikk er i prinsippet brukt i 2015, men med en del forenklinger som er omtalt i avsnitt 2.3 nedenfor.

2.3 Framgangsmåte for oppdateringer til 2015-tall

2015-analysen er betydelig mindre i omfang og ressursrammer enn 2010-prosjektet var. Det innebærer at det for 2015 kun er foretatt en enkel oppdatering, dvs. at det ikke er utført nye grunnberegninger i 2015 mht. overnattingstall. Prinsippene i oppdateringene som er gjort for 2015 er som følger:

- Overnattinger for hotell, camping og hyttegrend er oppdatert iht. SSBs overnattingsstatistikk i kommersielle virksomheter for 2015.
- Påslag for kommersielle overnattinger som antas ikke er kommet med i overnattingsstatistikken holdes likt som i 2010 i absolutte tall, jf. avsnitt 2.1 ovenfor.
- Overnattingstall for slekt og venner-besøk oppdateres proporsjonalt iht. befolkningsvekst i de fem regionene.
- Private overnattinger på fritidsboliger oppdateres med vekst i antall fritidsboliger/hytter for hver enkelt region.
- Andel annen overnatting (dvs. «annet» og «åremålsutleie, o.l.») holdes proporsjonalt likt, dvs. at denne type overnattinger i beregnes å utgjøre samme andel av totalt antall overnattinger som i 2010.
- Forbruk for dagsbesøkende og gjennomreisende turister er antatt å utgjøre proporsjonalt samme andel i forhold til overnattende turistenes forbruk i 2015 som i 2010, og beregnet deretter.

- Forbrukstall pr gjestedøgn etter overnattingsform og turistkategori fra 2010 analysen oppjusteres til 2015-nivå vha. KPI.
- Tall for sysselsetting oppdateres ut fra endringer i produksjonsverdi for de enkelte hovedgrupper av næringer, (se avsnitt 5.4 for detaljer).
- Det er ikke gjort nye beregninger for effekter av bygging av nye fritidsboliger i 2015.

2.3.1 Datagrunnlag kommersiell overnatting fra SSB

Analysen som ble gjort for Buskerud i 2010 og andre liknede studier har avdekket at det kan være et betydelig antall overnattinger som ikke kommer med i beregningene dersom man anvender tall fra SSBs hotell-, camping-, hyttegrendstatistikk og hytteformidlingsstatistikk.

- Alle hotellbedrifter og liknende overnatting skal i prinsippet være med i hotellstatistikken. Likevel vil en del overnattingsbedrifter falle utenfor statistikken, for eksempel kan virksomheten være registrert under annen næringskode enn overnattingsvirksomhet (som hovednæring).
- Campingstatistikken omfatter ikke campingforetak med færre enn 30 oppstillingsplasser
- Hyttegrender (som omfatter foretak med minst 10 sengeplasser i hytter eller leiligheter for selvhushold) er mangelfullt dekket av SSB. Dette skyldes i hovedsak manglende oversikt over bedriftspopulasjonen.
- Utleie av private fritidsboliger, herunder også enheter i leilighetskomplekser og hyttelandsbyer, skal i prinsippet bli innberettet til hytteformidlingsstatistikk, som imidlertid kun gis på fylkesnivå. Denne er langt fra komplett, blant annet fordi det ikke hentes inn data fra de store utenlandske selskapene som opererer i Norge. Dessuten har antallet norske formidlere har økt kraftig med utbredelsen av internett, og det er usikkert hvor stor andel av disse som rapporterer til SSB.
- Det er i enkelte kommuner (f eks Hemsedal) et antall hytter som er satt opp for utleie, særlig på åremål. Det er usikkert i hvilken grad slike bygg er registrert som fritidsbygg eller som næringsbygg tilknyttet landbruksvirksomhet.

Når det gjelder regional inndeling av statistikken, gir SSB følgende tall for de enkelte regioner (kilde: www.statistikknett.no):

Hallingdal:

Regionen omfatter kommunene Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol.

Numedal:

Regionen omfatter kommunene Kongsberg, Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal.

I hotellstatistikken blir Flesberg, med bare ett hotell, av hensyn til konfidensialitet slått sammen med Drammensregionen. Dette er det justert for i våre beregninger.

Midt-Buskerud:

Regionen omfatter kommunene Sigdal, Krødsherad og Modum. Modum har bare ett hotell i statistikken og må av hensyn til konfidensialiteten slås sammen med Drammensregionen. Dette er det justert for i våre beregninger.

Ringerike/Hole:

Regionen omfatter kommunene Ringerike og Hole.

Drammensregionen:

Regionen omfatter kommunene Drammen, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Røyken, Lier og Hurum. Av hensyn til konfidensialiteten er også hotellene i Modum (1) og Flesberg (1) tatt med i denne regionen, noe som vi har justert for i våre beregninger.

Vi benytter den samme regioninndelingen mht. analysene og presentasjonsformen i denne rapporten, men må gjøre noen ekstra beregninger for at overnattinger ved hoteller SSB har tatt med i andre regioner skal få riktig ”hjemregion”.

For øvrig statistikkgrunnlag, tilleggsinformasjon og fremgangsmåte for beregning av antall overnattinger i de ulike turistkategorier og regioner i Buskerud, samt fremgangsmåte for beregning av turistenes forbruk i turistkategorier, regioner og vare- og tjenestegrupper vises det til TØI rapport 1175/2011. Se også figur 2.1 ovenfor for en oversikt over det metodiske opplegget.

3 Turistenes overnattinger i Buskerud

3.1 Turistovernattinger i fylket

Som vist i Tabell 3.1 nedenfor er det beregnet et antall turistovernattinger på ca 9,9 millioner i fylket i 2015. I underkant av 1,4 millioner av disse overnattingene fant sted på hotell eller liknende overnattingsanlegg, dette tilsvarer ca 14 prosent av totalt antall overnattinger i Buskerud. Omtrent ni prosent av alle overnattingene i Buskerud var ferie- eller fritidsbaserte overnattinger på hotell, mens bare ca fem prosent av overnattingene i fylket var yrkesrelaterte hotellovernattinger.

Campingovernattinger, i telt, bobil eller sesongcamping på eller utenom campingplass utgjorde vel sju prosent av overnattingene, og mesteparten av dette var norske ferie- og fritidsbaserte overnattinger. Man bør være oppmerksom på at overnattinger i campinghytter eller hyttegrend er ikke med under camping, men er tatt med i kategorien utleiehytter (o.l.)

Det finnes et betydelig antall fjellstuer, turisthytter, rom og frokost (B&B), annen romutleie, gårdshytter, campinghytter, hyttegrender og andre former for rom-, leilighets-, eller hytteutleie i Buskerud. I alt var det ca 1,4 millioner overnattinger i utleiehytter/leiligheter eller rom (utenom hoteller), noe som utgjorde ca 14 prosent av overnattingene i fylket. Nesten alle av disse overnattingene ble foretatt av nordmenn eller utlendinger på ferie. Utlendinger og nordmenn stod hver for omtrent halvparten av overnattingene i denne kategorien. Svært få yrkesbaserte overnattinger foregår i denne typen overnatting i Buskerud - som ellers i landet.

Drøyt én av tre (37 prosent) av alle turistrelaterte overnattinger i Buskerud fant sted i fylkets 50 000 private fritidsboliger i 2015. Langt de fleste av de 3,6 millioner fritidsboligovernattingene ble foretatt av nordmenn på ferie, som utgjorde 30 prosent av alle turistrelaterte overnattinger i fylket. Yrkesbetingede overnattinger i private fritidsboliger utgjorde fire prosent av alle overnattinger, mens utlendingers feriebetingede overnattinger i fritidsboliger stod for ca tre prosent av alle turistovernattingene i Buskerud.

Overnattinger hos slekt eller venner (1,5 millioner) utgjorde til sammen mer enn alle hotellovernattingene i fylket, dvs. ca. 15 prosent av overnattingene totalt. To av tre slike overnattinger var knyttet til nordmenns besøk hos slekt eller venner, og de fleste av disse var naturlig nok ferie- og fritidsbaserte. Noen yrkesreisende nordmenn benyttet seg også av overnatting hos slekt eller venner (tre prosent av overnattingene).

Det finnes også en del hytter/fritidsboliger som er bygd for privat utleie på åremål til private, ofte firmaer eller organisasjoner. En del av disse enhetene er ikke registrert som (private) fritidsboliger, men er registrert som næringsbygg i annen kommersiell virksomhet enn turisme. Slike hytter tilbys nødvendigvis ikke åpent i markedet (dvs. via internettsider, turistbrosjyrer, turistkontor), fordi de er disponert i til dels langsiktige leieforhold. Utleier kan samtidig være registrert under annen virksomhet enn hytteutleie, som f.eks innen landbruk eller skogsdrift. Det gjør at denne type enheter/foretak er lite "synlige" i markedet, og er dermed vanskelige å tallfeste. For denne typen overnatting er dermed tallene mere usikre enn for de andre kategoriene. Vi har anslått at det ble foretatt ca. 940 000 turistrelaterte overnattinger i slike enheter i Buskerud i 2015, i all hovedsak av nordmenn i ferie- og fritidssammenheng.

Tabell 3.1: Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2015, etter type overnatting, reiseformål og nasjonalitet. 1000 overnattinger.

Buskerud, i alt		9 880	100 %
Hotell og liknende	I alt	1 384	14 %
	Nordmenn ferie & fritid	691	7 %
	Nordmenn yrke	407	4 %
	Utlendinger ferie & fritid	192	2 %
	Utlendinger yrke	94	1 %
*Camping (telt, bobil, sesongcamp. på og utenom camp.plass), ekskl. campinghytter	I alt	702	7 %
	Nordmenn ferie & fritid	494	5 %
	Nordmenn yrke	29	0 %
	Utlendinger ferie & fritid	134	1 %
	Utlendinger yrke	43	0 %
Utleiehytter/leiligheter/B&B rom/vandrerhjem, inkl. campinghytter	I alt	1 371	14 %
	Nordmenn ferie & fritid	690	7 %
	Nordmenn yrke	0	0 %
	Utlendinger ferie & fritid	572	6 %
	Utlendinger yrke	109	1 %
Privathytter/fritidsboliger	I alt	3 615	37 %
	Nordmenn ferie & fritid	2 957	30 %
	Nordmenn yrke	355	4 %
	Utlendinger ferie & fritid	303	3 %
	Utlendinger yrke	0	0 %
Slekt/venner	I alt	1 496	15 %
	Nordmenn ferie & fritid	685	7 %
	Nordmenn yrke	266	3 %
	Utlendinger ferie & fritid	519	5 %
	Utlendinger yrke	26	0 %
**Utleiehytter/næringsbygg, åremålsleie	I alt	943	10 %
	Nordmenn ferie og fritid	943	10 %
Annet, uspesifisert	I alt	371	4 %
	Nordmenn ferie & fritid	51	1 %
	Nordmenn yrke	97	1 %
	Utlendinger ferie & fritid	109	1 %
	Utlendinger yrke	114	1 %

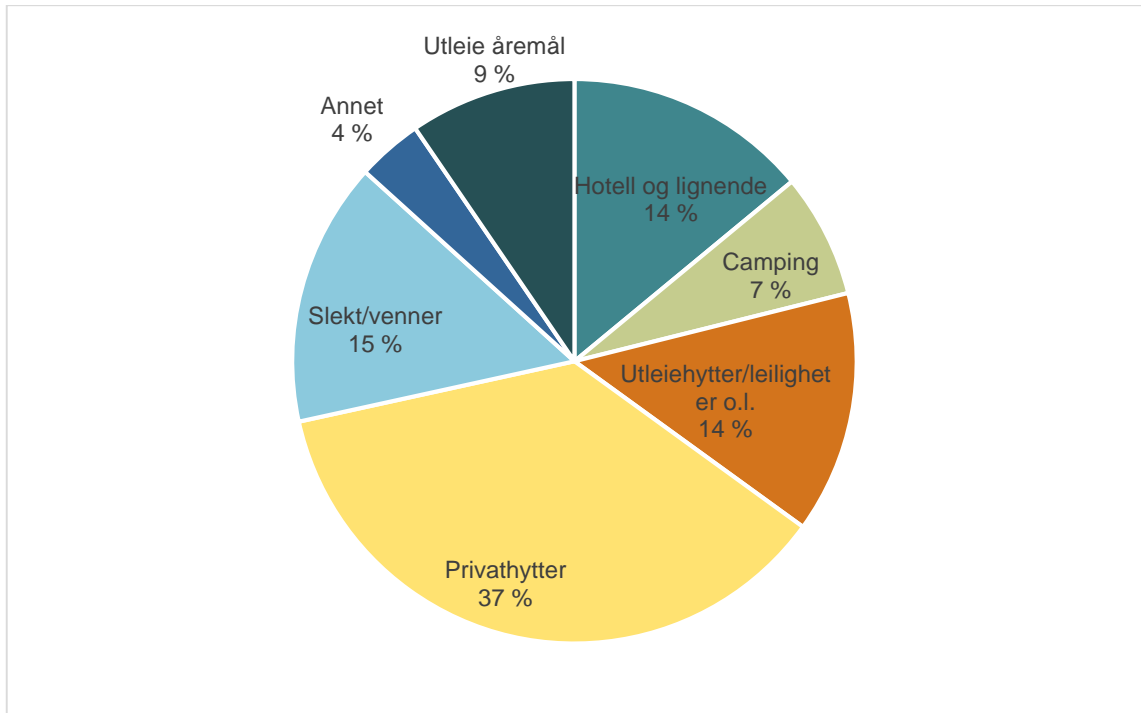
*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrenn, som inngår i kategorien utleiehytter m.m.

**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter (kun nordmenn, ferie & fritid)

I kategorien "annet"/uoppgitt overnatting var det ca 370 000 overnattinger (fire prosent av overnattingene) i fylket. Dette omfatter f eks overnatting i skoler, samfunnshus, gymsaler etc. i forbindelse med arrangementer, yrkesbetinget overnatting i regi av arbeidsgiver (leide hus etc.) og overnatting i fritidsbåter osv.

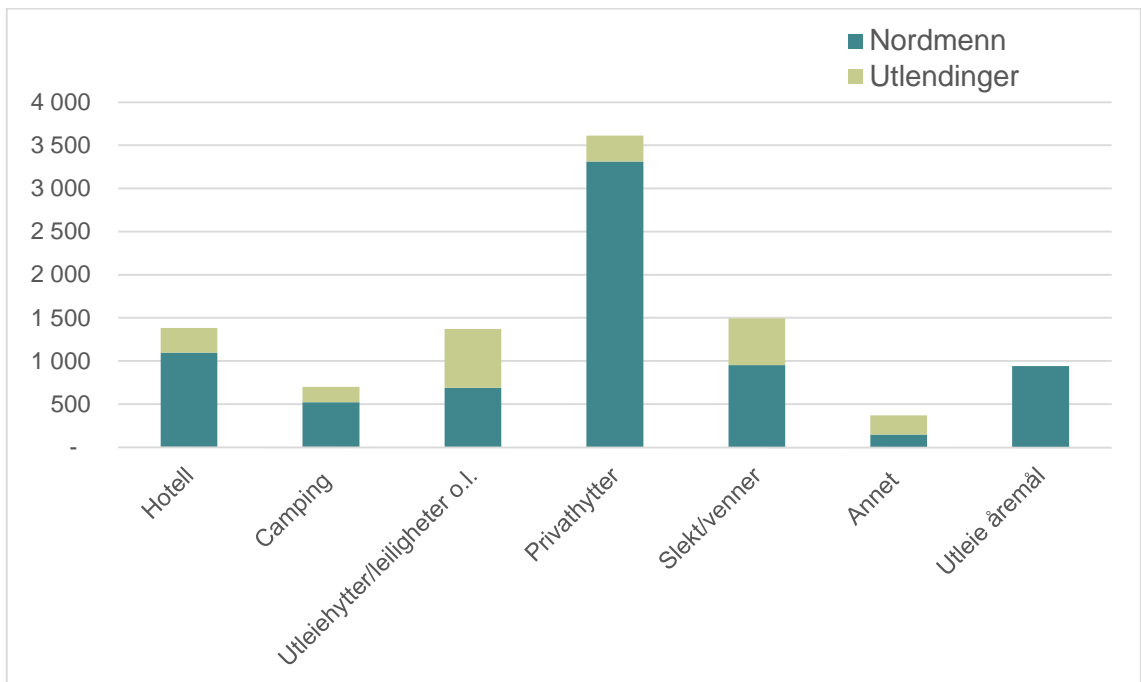
Figur 3.1 nedenfor viser fordelingen av turistrelaterte overnattinger i Buskerud etter overnattingsform., jfr. Tabell 3.1.

Figur 3.1: Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2015, etter type overnatting. Andel av totalt antall turistovernattinger i Buskerud.

Figur 3.2, som også er basert på Tabell 3.1, viser at det er nordmenn som står for brorparten av turistovernattingene i fylket. Omtrent 7,7 millioner overnattinger (78 prosent av overnattingene) ble foretatt av nordmenn, mens ca 2,2 millioner (22 prosent) ble foretatt av utlendinger i 2015.

Figur 3.2: Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2015, etter type overnatting og nasjonalitet. I tusen overnattinger.

Det er innen kategorien utleiehytter/leiligheter/romutleie hvor utlendinger er relativt sett viktigst (ca halvparten av overnattingene i kategorien), mens nordmenn er dominerende innen de andre formene for overnatting.

Reiselivet i Buskerud er fremdeles preget av ferie- og fritidsbasert turisme, siden 84 prosent av overnattingene i fylket skjer i forbindelse med ferie eller fritid. Bare ca. 16 prosent av overnattingene var yrkes- eller arbeidsbetinget i 2015.

3.2 Overnattinger i regionene

Tabell 3.2 viser fordelingen av turistrelaterte overnattinger i Buskerud på fylkets fem regioner, etter overnattingsform, nasjonalitet og besøksformål. Av regionene er Hallingdal klart viktigst som turistregion målt i antall overnattinger i 2015. Nesten halvparten av turistovernattingene (4,8 millioner) fant sted i Hallingdal.

Hallingdal hadde 761 000 overnattinger i hoteller og liknede overnattingsanlegg, og drøyt én million overnattinger i utleiehytter, leiligheter, rom og annet (utenom hotell). Flest overnattinger (ca 1,6 millioner) var det i private hytter. Hallingdal har omtrent 17 000 fritidsboliger, som er ca 34 prosent av alle de registrerte fritidsboligene i fylket. Regionen har også klart flest overnattinger i firmahytter og annet av åremålsutleide enheter sammenlignet med de andre regionene i fylket.

Numedal og Kongsberg-regionen har klart færre hoteller og liknede overnattingsanlegg (8 enn f eks Hallingdal (40)). Regionen har under 100 000 overnattinger på hotell og liknende, færrest av regionene i Buskerud. Regionen har derimot et betydelig antall overnattinger innen ”ikke-kommersiell” overnatting, fortrinnsvis i privateide fritidsboliger. For eksempel er Flesberg og Nore og Uvdal viktige hyttekommuner med over 3 000 fritidsboliger hver. Det er beregnet at det var ca. 860 000 overnattinger i regionens drøyt 11 000 fritidsboliger i 2015. I tillegg var det om lag 180 000 turistrelaterte overnattinger hos slekt eller venner i regionen, samt drøyt 50 000 i åremålsutleide enheter.

Besøkende til Midt-Buskerud har også relativt flest overnattinger i private fritidsboliger, som utgjør over halvparten av de drøyt én million turistrelaterte overnattingene i regionen. Regionen har få hoteller (6), men relativt store anlegg ved Norefjell gjør at Midt-Buskerud hadde nesten over 180 000 overnattinger på hoteller og liknede i 2015.

Ringerike og Hole-regionen har også mesteparten av overnattingene i regionen innen ikke-kommersiell type overnatting. Regionen har ca. 4 700 fritidsboliger, som genererte omtrent 285 000 overnattinger. Nesten 200 000 overnattinger kan knyttes til besøk hos slekt eller venner i regionen. Regionens campingplasser har i overkant av 70 000 overnattinger i telt/vogn/bobil pluss ca. 15 000 i campinghytter (inkludert under utleiehytter i Tabell 3.2).

Drammensregionen har 11 hoteller og liknede med drøyt 2 000 senger. De fleste og største av disse hotellene ligger i Drammen. Til sammen ble det tilbrakt nær 230 000 gjestedøgn på hotell i regionen, som er flest nest etter Hallingdal blant regionene i fylket. Regionen har også en del større campingplasser, med om lag 190 000 overnattinger i telt/vogn/bobil pluss ca. 20 000 i campinghytter (listet under hytteutleie i tabellen over).

Drammensregionen er også den klart mest folkerike blant regionene i Buskerud, med 165 000 innbyggere i 2015 (60 prosent av befolkningen i fylket). Det genererer også mange turistrelaterte slekts- og vennebesøk, beregnet til om lag 900 000 overnattinger. Det var omtrent halvparten av regionens 1,8 millioner turistovernattinger i 2015.

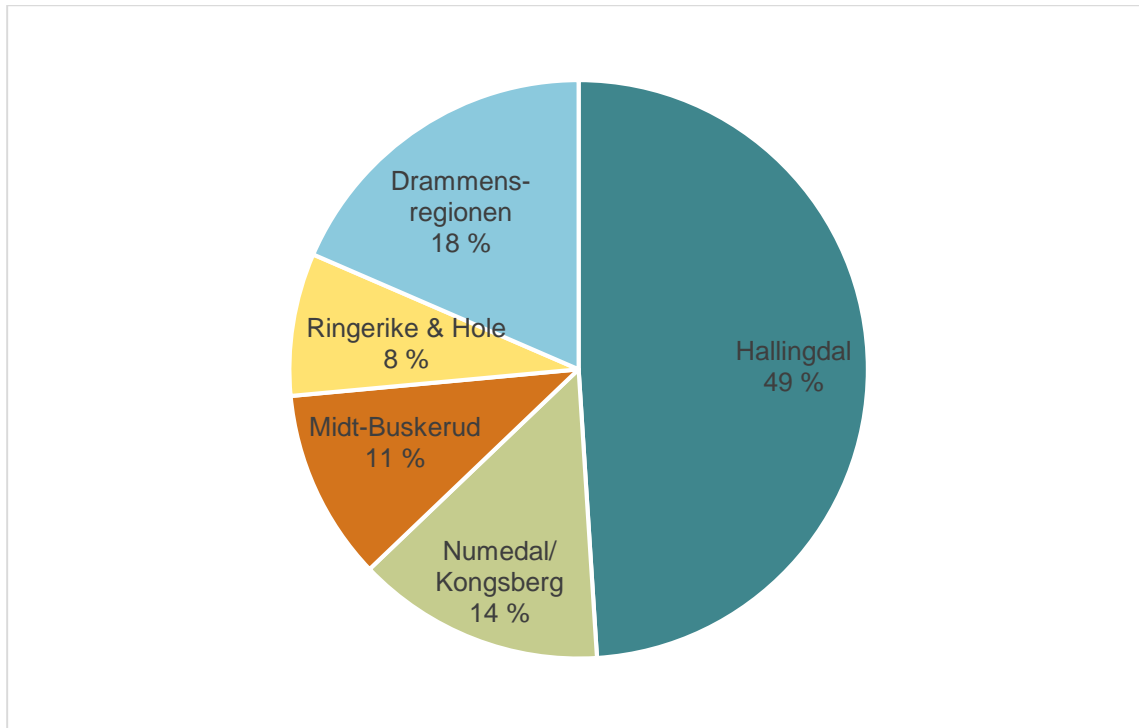
Tabell 3.2: Turistrelaterte overnattinger i Buskeruds fem regioner i 2015, etter type overnatting og reiseformål og nasjonalitet. 1000 overnattinger.

	Hallingdal	Numedal/ Kongsberg	Midt- Buskerud	Ringerike & Hole	Drammens- regionen	I alt
Totalt	4 840	1 371	1 054	787	1 828	9 880
Hotell og lignende	761	91	182	124	226	1 384
Nordmenn F&F	471	26	93	32	70	691
Nordmenn Yrke	109	40	60	80	117	407
Utlendinger F&F	147	10	18	3	14	192
Utlendinger Yrke	34	16	12	9	24	94
Camping*	349	65	25	72	191	702
Nordmenn F&F	252	44	17	49	131	494
Nordmenn Yrke	9	4	1	4	11	29
Utlendinger F&F	73	11	4	13	33	134
Utlendinger Yrke	15	5	2	6	15	43
Utleiehytter, rom ol.	1 043	93	85	57	93	1 371
Nordmenn F&F	522	47	44	29	48	690
Nordmenn Yrke	0	0	0	0	0	0
Utlendinger F&F	453	34	31	21	34	572
Utlendinger Yrke	69	11	10	7	11	109
Privathytter	1 557	860	571	286	342	3 615
Nordmenn F&F	1 323	683	453	227	271	2 957
Nordmenn Yrke	88	111	74	37	44	355
Utlendinger F&F	145	66	44	22	26	303
Utlendinger Yrke	0	0	0	0	0	0
Slekt/venner	112	181	105	197	900	1 496
Nordmenn F&F	44	84	49	91	417	685
Nordmenn Yrke	8	34	20	37	168	266
Utlendinger F&F	59	60	35	66	299	519
Utlendinger Yrke	1	3	2	4	16	26
Utleie åremål o.l.**	785	52	46	26	34	943
Annet	234	29	41	25	42	371
Nordmenn F&F	37	3	4	3	4	51
Nordmenn Yrke	50	10	14	8	14	97
Utlendinger F&F	82	6	8	5	9	109
Utlendinger Yrke	65	10	14	9	15	114

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrend på campingplass, som inngår i kategorien utleiehytter m.m.

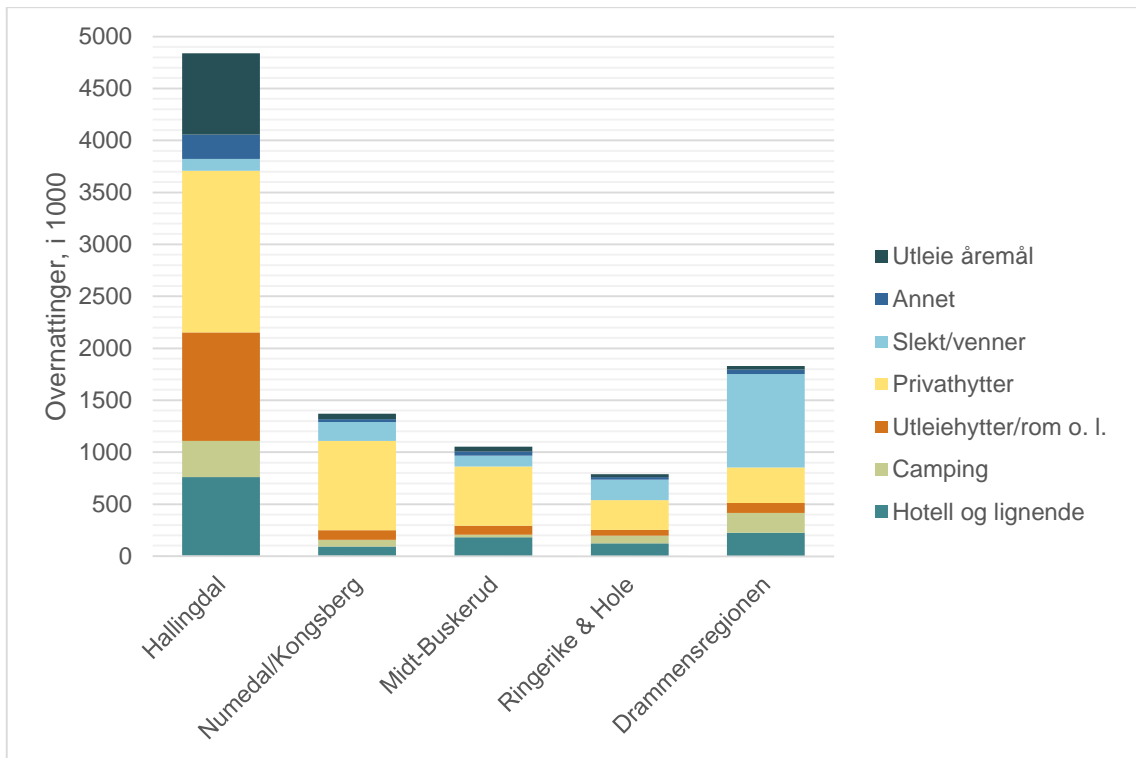
**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter (kun nordmenn, ferie & fritid)

Figur 3.3 nedenfor viser fordelingen av overnattinger på regionene. Som nevnt står Hallingdal for omtrent halvparten av overnattingene. Nest etter Hallingdal har Drammensregionen (18 prosent av overnattingene i fylket) og Numedal/Kongsberg (14 prosent) flest overnattinger. Midt-Buskerud og Ringerike/Hole har henholdsvis 11 prosent og åtte prosent av turistovernattingene i Buskerud.

Figur 3.3: Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2015, etter region. Prosentandel av totalt antall overnattinger i Buskerud.

Figur 3.4 illustrerer sammensetningen av turismen i Buskerud-regionene mht. overnattingsform. Figuren viser ganske klart at hytte/fritidsboligturismen er framtreddende i Buskerud når det gjelder andelen overnattinger i de ulike regionene. I Hallingdal er turismen mer sammensatt enn i de andre regionene, dvs. med overnattingene mer jevnt fordelt på ulike former for overnatting. Likevel er også fritidsboligturismen relativt størst i forhold til andre typer overnattingsturisme også der. Denne formen for turisme er relativt viktigst i alle regionene bortsett fra i Drammensregionen.

Figur 3.4: Turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2015, etter region og type overnatting. 1000 overnattinger.

4 Turistenes forbruk i Buskerud

4.1 Overnattende turistenes forbruk i Buskerud

Tabell 4.1 viser det beregnede forbruket i Buskerud i 2015 for overnattende turister etter overnattingsform og type turist. Vi viser ellers til TØI rapport 1175/2011 for en oversikt over beregningsmåte for turistenes forbruk i de ulike vare- og tjenestekategorier.

Forbruket som kan tilskrives overnattende turister er beregnet til nær 5,7 milliarder kroner i 2015. Nordmenn brukte samlet sett mest, ca. 3,8 milliarder kroner (67 prosent), blant overnattende turister i Buskerud. Overnattende utlendinger bidro på sin side med 1,9 milliarder kr i forbruk (33 prosent). Med andre ord betyr det at to av tre kroner brukt av overnattende turister i Buskerud ble brukt av nordmenn. Ferie- og fritidsreisende la igjen klart mest i Buskerud, om lag 4,4 milliarder kroner, mens yrkes-/forretningsreisende brukte til sammen ca. 1,3 milliarder kr på besøkene i fylket. Det betyr at ferie- og fritidsbasert trafikk stod for 76 prosent av forbruket til overnattende besøkende.

Nesten 40 prosent av dette forbruket kommer fra gjester på hoteller og liknede overnattingsanlegg i fylket, selv om denne gruppen turister bare hadde ca. 14 prosent av antallet overnattinger i fylket (jfr. Tabell 3.1).

Utlendinger står for omtrent en tredel av hotellgjestenes forbruk (0,73 milliarder kr). Ferie- og fritidsreisende står for den største delen av forbruket (1,16 milliarder kr), dette utgjør 53 prosent av forbruket til hotellgjestene.

Blant de som camper på eller utenom campingplass er det nordmenn som står for mesteparten av forbruket, ca. 394 millioner kr. av totalt 565 millioner kr. innen camping (utenom campinghytter). Campingturismen utenom hytteutleie bidro med ca. 10 prosent av forbruket. I tillegg kommer forbruk fra turister i campinghytter/hyttegjeng, som er regnet med under kategorien utleiehytter.

Om lag 520 millioner kr ble brukt av turister som overnattet i leid hytte/leilighet eller rom (utenom hoteller, men medregnet hytter på campingplass). Det tilsvarer ca ni prosent av forbruket til overnattingsturistene i Buskerud. Utlendingene, som i mange tilfeller velger denne type innkvartering i Buskerud, stod for 60 prosent av dette forbruket (313 millioner kr).

Tabell 4.1: Turistrelatert forbruk for overnattende besøkende i Buskerud i 2015, etter type besøkende og type overnatting, 1000 kr og prosent.

	1000 kr	Andel
Hotell og lignende	2 186 791	38 %
Nordmenn ferie/fritid	665 306	12 %
Nordmenn yrke	786 612	14 %
Utlendinger ferie/fritid	498 248	9 %
Utlendinger yrke	236 624	4 %
Camping*	565 281	10 %
Nordmenn ferie/fritid	393 996	7 %
Nordmenn yrke	-	0 %
Utlendinger ferie/fritid	142 902	3 %
Utlendinger yrke	28 383	0 %
Utleiehytter/rom o.l.	519 266	9 %
Nordmenn ferie/fritid	206 284	4 %
Nordmenn yrke	-	0 %
Utlendinger ferie/fritid	255 477	4 %
Utlendinger yrke	57 505	1 %
Privathytter	944 299	17 %
Nordmenn ferie/fritid	803 946	14 %
Utlendinger ferie/fritid	140 352	2 %
Slekt/venner	894 372	16 %
Nordmenn ferie/fritid	574 885	10 %
Nordmenn yrke	-	0 %
Utlendinger ferie/fritid	281 710	5 %
Utlendinger yrke	37 777	1 %
Åremål**	304 146	5 %
Nordmenn ferie/fritid	304 146	5 %
Annet	287 908	5 %
Nordmenn ferie/fritid	47 543	1 %
Nordmenn yrke	39 727	1 %
Utlendinger ferie/fritid	44 809	1 %
Utlendinger yrke	155 829	3 %
I alt	5 702 063	100 %

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegjeng, som inngår i kategorien utleiehytter

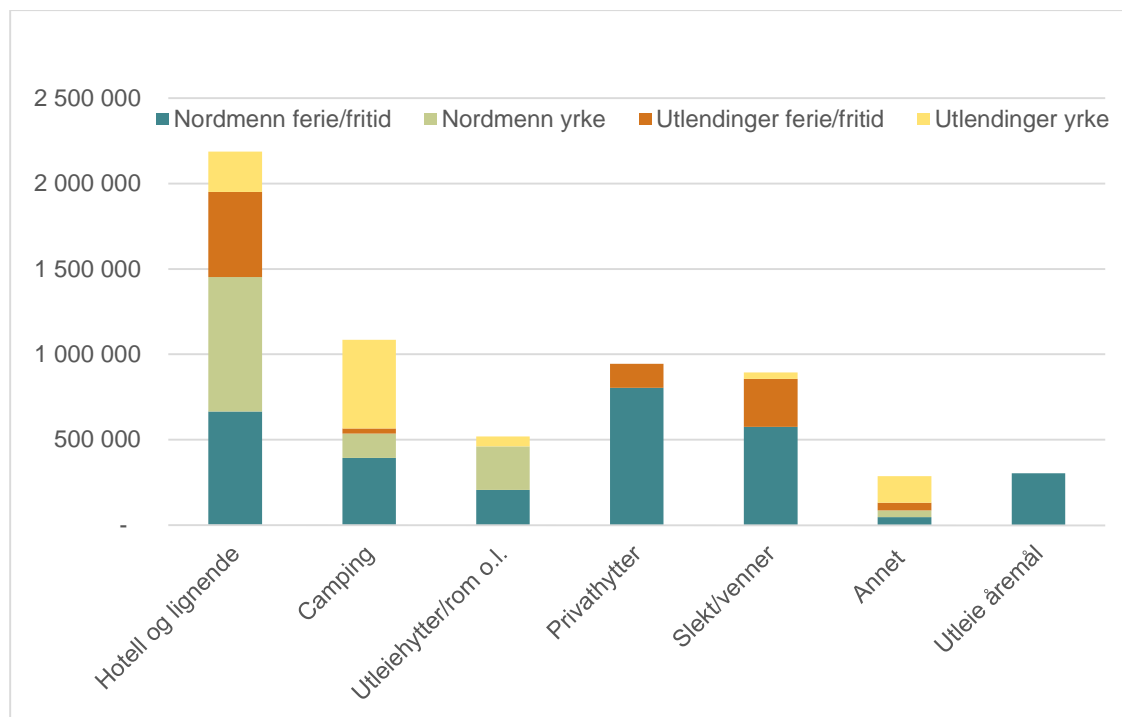
**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter

Når det gjelder overnattende i private fritidsboliger, er det naturlig nok nordmenn som har det høyeste samlede forbruket, dvs. ca 804 millioner kr av 944 millioner kr i alt. Dette forbruket utgjorde til sammen 17 prosent av totalforbruket til overnattingsturistene i fylket. De som besøker slekt eller venner har også normalt et forbruk i forbindelse med besøket (til transport, bevertning underveis, eventuelle aktiviteter eller underholdning osv.), som regnes som turistrelatert forbruk. I Buskerud er det beregnet at forbruket til denne gruppen besøkende var nesten 900 millioner kr, som utgjorde ca. 16 prosent av det overnattingsbaserte turistforbruket i fylket i 2015. Nordmenn står for ca. to tredeler av forbruket, mens utenlandske gjester hos slekt eller venner står for en tredel.

Overnattende i åremålsutleide enheter (firmahytter og liknende) bidro med drøyt 300 millioner kr i forbruk. I all hovedsak dreier dette seg om norske besøkende.

Ca. fem prosent av forbruket til overnattingsgjestene i Buskerud i 2015 skriver seg fra turister i andre former for overnatting enn de som er nevnt ovenfor. Ca. 290 millioner kr ble brukt på besøkene i Buskerud av denne restgruppen turister.

Figur 4.1 viser hovedtallene fra Tabell 4.1.

Figur 4.1: Forbruk fra overnattingssturisme i Buskerud i 2015, etter type turist og type overnatting. 1000 kr.

I Tabell 4.2 nedenfor er det overnattingsbaserte forbruket fordelt på ulike forbrukskategorier.

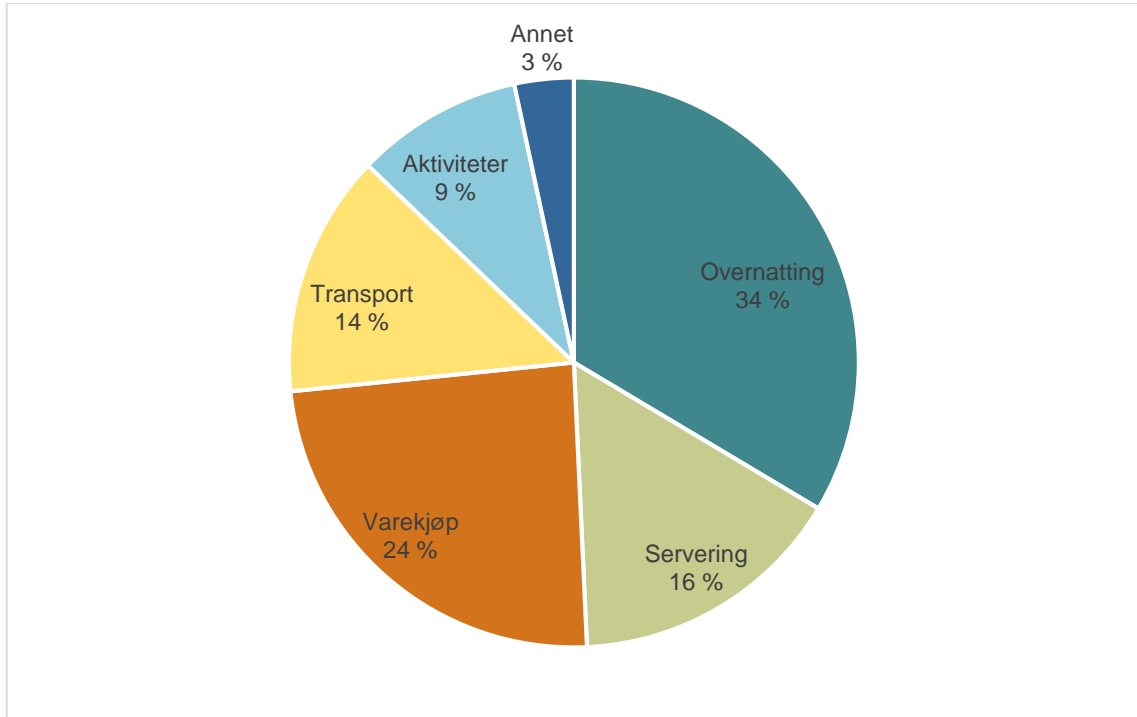
Tabell 4.2: Turistrelatert forbruk i Buskerud i 2015, etter forbrukskategori. 1000 kr.

	1000 kr	prosent
Overnatting	1 914 096	34
Servering	895 064	16
Varekjøp	1 375 193	24
Transport	784 919	14
Aktiviteter	541 127	9
Annet	191 662	3
I alt	5 702 062	100

Av totalt 5,7 milliarder kr er ca 1,9 milliarder kr brukt på overnatting/innlosjering. Etter overnatting følger forbruk på servering (restaurant, kafé, gatekjøkken, bar osv.), som samlet beløp seg til 895 millioner kr. Forbruk til transport (billetter, drivstoff, leiebil, bompenger etc.) er også en betydelig utgiftspost for turistene, og turistene i Buskerud brukte 785 millioner kr på dette i 2015.

Overnattingsturistene brukte også et betydelig beløp på varekjøp i detaljhandelen i fylket, ca. 1,4 mrd. kr. Mange fritidsboligturister og overnattende i selvhusholdsenheter (campinghytter, hytteutleie) på besøk i fylket bidro til at forbruket på dagligvarer utgjorde 777 millioner kr., mens annet varekjøp (utstyr, klær, suvenirer, gaver med mer) utgjorde ca 597 millioner kr. Forbruk på aktiviteter, opplevelser og underholdning var ca. 541 millioner kr, mens andre, diverse utgifter beløp seg til 192 millioner kr.

Figur 4.2: Forbruk fra overnattingsturisme i Buskerud i 2015, etter forbrukskategori. Prosentandel av totalt forbruk.

Figur 4.2 viser fordelingen av overnattingsturistens forbruk etter forbrukskategori. Utgifter til overnatting tilsvarer ca. en tredel av det samlede forbruket. Servering og transport er også betydelige forbruksposter med henholdsvis 16 og 14 prosent av totalforbruket. Dagligvarer og annet varekjøp utgjorde til sammen 24 prosent av forbruket, mens aktiviteter/underholdning og lignende utgjorde ni prosent av forbruket. Forbruk utenom det som allerede er spesifisert ovenfor utgjorde ca. tre prosent.

4.2 Overnattende turistenes forbruk i regionene

Tabell 4.3 viser det regionalfordelte forbruket spesifisert etter type overnatting og type turist.

Tabell 4.3: Forbruk for overnattingsgjester i Buskeruds regioner i 2015, etter region, type turist og type overnatting, 1000 kr.

	Hallingdal	Midt-Buskerud	Numedal/Kongsberg	Ringerike/Hole	Drammens-regionen	Buskerud totalt
Hotell og lignende	1 132 932	166 928	280 130	215 435	391 365	2 186 791
Nordmenn ferie/fritid	456 381	24 262	88 559	30 075	66 029	665 306
Nordmenn yrke	210 808	77 274	116 383	155 272	226 875	786 612
Utlendinger ferie/fritid	380 368	25 881	46 044	8 659	37 295	498 248
Utlendinger yrke	85 375	39 511	29 144	21 428	61 166	236 624
Camping*	288 277	50 896	19 462	56 529	150 118	565 281
Nordmenn ferie/fritid	200 988	35 463	13 560	39 388	104 597	393 996
Utlendinger ferie/fritid	77 441	12 027	4 599	13 359	35 476	142 902
Utlendinger yrke	9 849	3 405	1 302	3 782	10 045	28 383
Utleiehytter/rom o.l.	434 484	16 701	21 857	16 307	29 918	519 266
Nordmenn ferie/fritid	176 665	4 389	7 471	5 935	11 824	206 284
Utlendinger ferie/fritid	221 541	6 312	8 889	6 664	12 070	255 477
Utlendinger yrke	36 277	6 000	5 496	3 707	6 025	57 505
Privathytter	326 407	274 512	171 010	80 018	92 352	944 299
Nordmenn ferie/fritid	284 224	225 871	145 248	68 500	80 104	803 946
Utlendinger ferie/fritid	42 183	48 641	25 762	11 519	12 248	140 352
Slekt/venner	70 119	107 886	62 599	117 522	536 246	894 372
Nordmenn ferie/fritid	36 730	70 439	40 871	76 730	350 115	574 885
Utlendinger ferie/fritid	32 025	32 681	18 962	35 601	162 441	281 710
Utlendinger yrke	1 364	4 766	2 765	5 191	23 690	37 777
Åremål**	289 582	4 289	4 278	2 721	3 278	304 146
Nordmenn ferie/fritid	289 582	4 289	4 278	2 721	3 278	304 146
Annet	177 804	23 265	32 624	20 073	34 142	287 908
Nordmenn ferie/fritid	34 437	2 770	3 884	2 389	4 064	47 543
Nordmenn yrke	20 544	4 053	5 684	3 497	5 948	39 727
Utlendinger ferie/fritid	33 565	2 376	3 331	2 050	3 487	44 809
Utlendinger yrke	89 258	14 066	19 725	12 137	20 643	155 829
I alt	2 719 605	644 476	591 958	508 605	1 237 419	5 702 603

*Ikke inklusive campinghytter/hyttegrend, som inngår i kategorien utleiehytter

**Åremålsutleie/næringsbygg/firmahytter

4.2.1 Hallingdal

For Hallingdal er forbruket for overnattende turister beregnet til å være drøyt 2,7 milliarder kr i 2015. 1,1 milliarder kr av dette forbruket kommer fra overnattende på hotell og liknede. Nordmenn som overnattet på hotell brukte mer til sammen enn utenlandske hotellgjester i Hallingdal, dvs. 667 millioner kr (59 prosent). I underkant av 290 millioner kr ble brukt av campinggjester (utenom overnattende på campinghytter). Mesteparten var norske gjesters forbruk, dvs. ca. 200 millioner kr.

Utleiehytter/leiligheter/rom (utenom hoteller) er det mange av i Hallingdal, og det samlede forbruket til de som valgte denne formen for overnatting var 435 millioner kr. Mange utlendinger velger også denne formen for overnatting ved besøk i Hallingdal, og utlendingene bidro mest til forbruket (258 millioner kr) blant denne gruppen overnattingsturister.

Nordmenn står for det meste av forbruket blant fritidsboligturistene i Hallingdal, og bidro samlet med et forbruk på ca 284 millioner kr av i underkant av 326 millioner kr totalt.

Drøyt 70 millioner kr ble brukt av overnattende hos slekt og venner, og nordmenn på besøk brukte litt mer enn utlendinger. En del sesongarbeidende utlendinger (bl.a. i reiselivsnæringene og bygg og anlegg) i Hallingdal trekker trolig med seg en del slekt- og vennebesøkende utlendinger.

Det er også beregnet at ca. 290 millioner kr ble brukt av overnattende på åremålsleide enheter (firmahytter og lignende), og knapt 180 millioner kr av turister som benyttet andre former for overnatting i Hallingdal.

4.2.2 Midt-Buskerud

Forbruket i Midt-Buskerud er beregnet til ca. 590 millioner kr for overnattende turister. Vel 280 millioner av dette forbruket kom fra hotellgjester; med ca. 205 millioner kr fra norske og 75 millioner kr fra utenlandske turister.

Fritidsboligturisme er også viktig i Midt-Buskerud, og overnattende i private fritidsboliger stod for omtrent 170 millioner kr i forbruk der i 2015. Overnattende i utleiehytter/rom og liknede enheter (inkl. campinghytter) brukte litt over 20 millioner kr. i regionen i forbindelse med besøket.

Rundt regnet 60 millioner kr. ble lagt igjen regionen i forbindelse med overnattingsbesøk hos slekt og venner, mens campinggjester brukte knapt ca. 30 millioner kr. i regionen. Drøyt fire millioner kr ble brukt av overnattende i åremålsutleide enheter, og vel 33 millioner kr av andre i annen overnatting enn spesifisert i Tabell 4.3.

4.2.3 Numedal og Kongsberg

I Numedal og Kongsberg-regionen brukte overnattede turister omtrent 645 millioner kr. I denne regionen er ikke hotellgjestene like dominerende mht. forbruk som i f.eks. Hallingdal. Bare i underkant av 170 millioner kr kan tilskrives hotellgjester som overnattet i regionen. Det høyeste samlede forbruket kom fra overnattede i private fritidsboliger (275 millioner kr.). Regionen hadde også en god del besøkende hos slekt og venner og campingturister (jfr. Tabell 3.1), og mesteparten av forbruket blant disse kan tilskrives norske besøkende. Det var altså (norske) brukere av ikke-kommersiell overnatting som bidro mest til pengeforbruket i Numedal og Kongsberg-regionen.

4.2.4 Ringerike og Hole

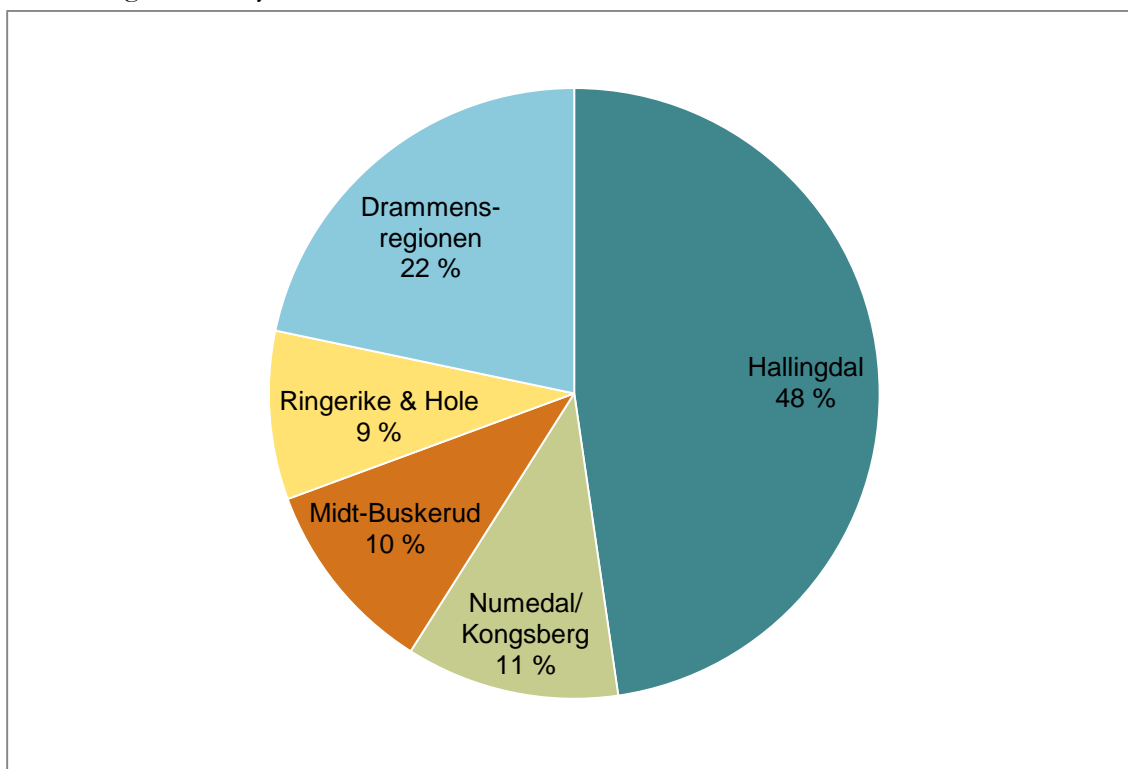
For Ringerike og Hole-regionen var det beregnede turistforbruket 509 millioner kr. Om lag 215 millioner kr av det kom fra hotellgjester, og ca. 118 millioner kr. fra besøkende hos slekt eller venner. Overnattede på private fritidsboliger sto for 80 millioner kr og campinggjester for 56 millioner kr av forbruket i regionen.

4.2.5 Drammensregionen

Turister som besøkte Drammensregionen la igjen godt over én milliard kr. i området (1 237 millioner kr.). Regionen er folkerik i forhold til de andre regionene i Buskerud, noe som generer en god del slekts- og vennebesøk til regionen. Det er dermed beregnet at denne typen besøkende stod for nesten halvparten (ca. 540 millioner kr) av turismerelatert forbruk i Drammensregionen. Nær 400 millioner av forbruket kom fra hotellgjester, mens campinggjester som overnattet i telt, bobil, campingvogn og annet også bidro med over 150 millioner kr i forbruk. Drøyt 90 millioner kr. ble lagt igjen av besøkende på private fritidsboliger.

4.2.6 Oppsummering regionene

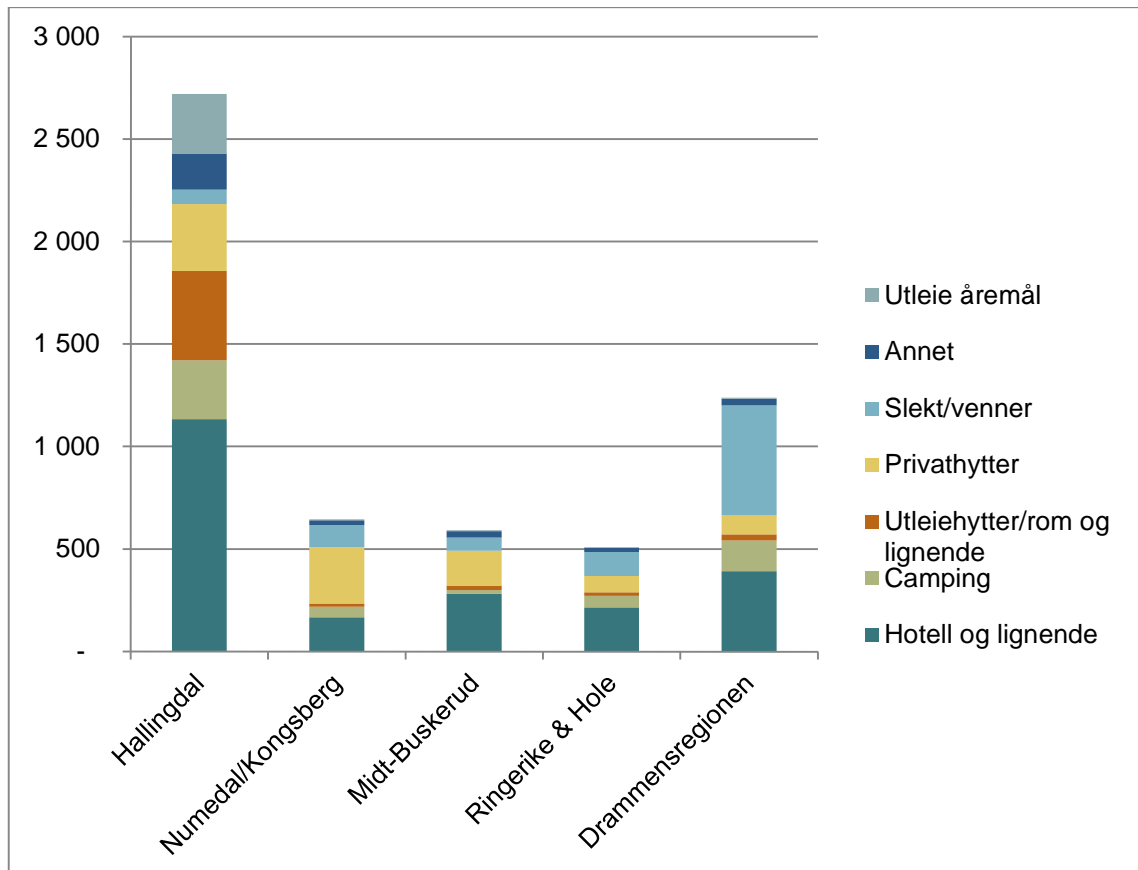
Figur 4.3 nedenfor viser den prosentvise fordelingen av overnattende turistenes forbruk på de fem regionene i fylket.

Figur 4.3: Forbruk fra overnattingsturisme i Buskeruds regioner i 2015, etter region. Prosentandel av totalt forbruk.

Besøkende til Hallingdal stod for nesten halvparten av forbruket (48 prosent), og er klart dominerende som reiselivsregion i fylket målt etter overnattingsturisisters forbruk. Bak Hallingdal følger Drammensregionen med ca. 22 prosent av forbruket, og Numedal/Kongsberg-regionen med ca. 11 prosent. Turister Midt-Buskerud til stod for ca. 10 prosent av forbruket i fylket, mens de som overnattet i Ringerike/Hole bidro med ni prosent.

Figur 4.4 illustrerer at hotellturismen er relativt sett viktigst i Hallingdal, Midt-Buskerud og Ringerike/Hole. Fritidsboligturismen står for størst samlet forbruk i Numedal/Kongsberg, mens slekts- og vennebesøkende legger igjen mest penger i Drammensregionen.

Figur 4.4: Forbruk fra overnattingsturisme i Buskeruds regioner i 2015, etter type overnatting, 1000 kr.

4.3 Forbruk ved dagsbesøk og gjennomreiser i Buskerud

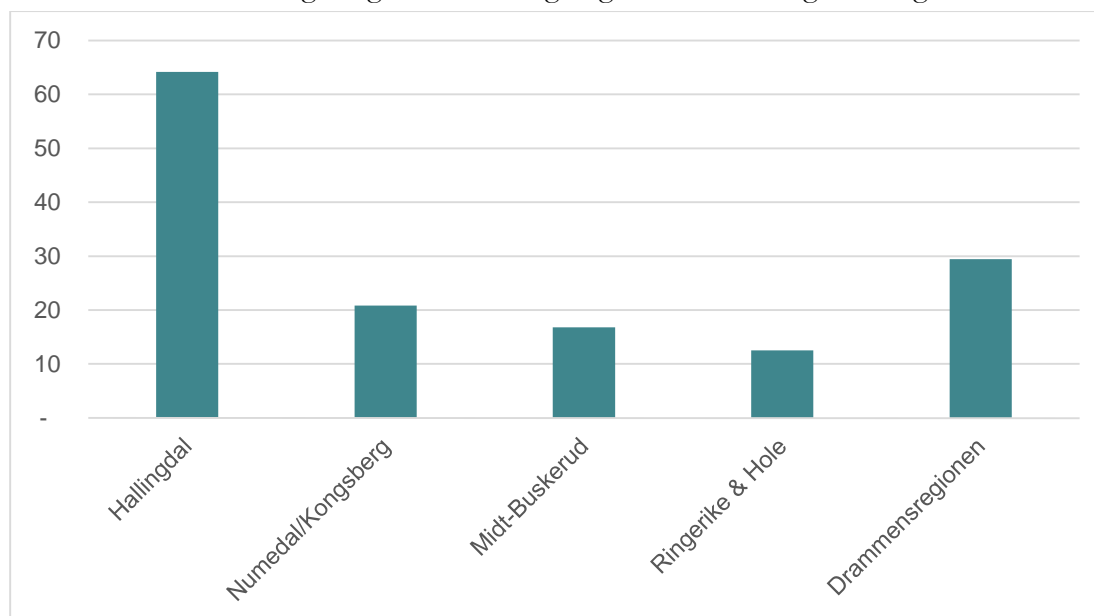
Viktige deler av riks- og europavegnettet går igjennom fylket. Mange turister kjører igjennom fylket på veg til og fra reisemål i andre fylker uten å overnatte i Buskerud. Disse turistene legger igjen penger underveis på bensinstasjoner, i dagligvarebutikker, benytter serveringstilbud langs veien, etc. Dette forbruket regnes også som turistrelatert forbruk så lenge det faller inn under definisjonen av turisme (jfr. avsnitt 1.3.5). Noen grupper er likevel unntatt, som for eksempel reisende til og fra arbeid eller studier, sjåfører i yrkestransport osv. Turismerelatert forbruk omfatter altså dagsreiser, dvs. personer som besøker et sted i Buskerud men ikke overnatter i fylket. Dette kan deles inn i to kategorier besøkende, som er dagsbesøkende og gjennomreisende.

4.3.1 Gjennomreisende turistenes forbruk på regionnivå

Tallene for gjennomreiser fremkommer ved beregning av forbrukstall for turister som har besøkt Buskerud men ikke overnattet der. Disse tallene gjelder norske ferie- og fritidsreisende, men vi antar at forbruket til utlendinger og yrkesreisendes er noenlunde likt norske feriereisendes forbruk. Fra forbruket til de ikke-overnattende i besøkende i Buskerud trekkes overnattingskostnadene ut (som forbrukes i annet fylke), og så fordeles resten av forbruket på det antallet fylker de har oppgitt å ha besøkt. Det forutsetter at forbruket (utenom overnatting) i Buskerud er likt forbruket andre fylker besøkt på reisen. På den måten får man et dagsforbruk på gjennomreise per person. Det antas altså at overnattingsgjestenes forbruk gjenspeiler turistaktiviteten og dermed også omfanget av gjennomreisereelatert forbruk i den aktuelle regionen. Dette innebærer at regioner med

mange gjestedøgn vil få allokert relativt mye av forbruket til gjennomreisende i fylket. I foreliggende rapport antas forbruket til gjennomreisende og dagsbesøkende å utgjøre proporsjonalt det samme i forhold til overnattende turistenes forbruk som i 2010.

Under disse forutsetningene gir denne beregningen som vist i Figur 4.5 og Tabell 4.4.

Figur 4.5: Gjennomreisende turistenes forbruk i Buskerud i 2015, etter region. Millioner kr.

Beregningene gir at gjennomreisende turister la igjen til sammen ca 144 millioner kroner i Buskerud i 2015. Nesten halvparten av dette (64 millioner kr.) ble brukt i Hallingdal. Turister som reiser igjennom Drammensregionen legger igjen 29 millioner kr., mens de som passerer igjennom Numedal/Kongsberg legger igjen ca. 21 millioner kr. Gjennomreiseforbruket er beregnet til 17 millioner kr i Midt-Buskerud, og 13 millioner i Ringerike/Hole.

Grunnlagsmaterialet fra TOURIMPACT gir også tall fordelt på hovedgrupper av varer og tjenester (Tabell 4.4.).

Tabell 4.4: Gjennomreisende turistenes forbruk i Buskerud 2015, etter region og forbrukskategori. 1000 kr.

	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter/ opplevelser	Annet	I alt
Hallingdal	16 129	22 273	19 657	3 964	2 178	64 201
Numedal/Kongsberg	5 229	7 220	6 373	1 285	706	20 813
Midt-Buskerud	4 222	5 831	5 146	1 037	570	16 807
Ringerike/Hole	3 144	4 343	3 833	772	425	12 517
Drammensregionen	7 404	10 224	9 023	1 820	999	29 469
Buskerud	36 128	49 890	44 031	8 878	4 878	143 805

Varekjøp (35 prosent) og transport (31 prosent, som inkluderer kjøp av drivstoff) er de dominerende postene og utgjør om lag to tredeler av de gjennomreisendes forbruk, mens servering utgjør 25 prosent. Utgifter til aktiviteter og opplevelser, samt til andre typer forbruk utgjør knapt 10 prosent.

4.3.2 Dagsbesøkende turistenes forbruk på regionnivå

Vi regner med følgende hovedgrupper av dagsbesøkende:

- Besøkende til egen eller andres fritidsbolig
- Dagsbesøk hos slekt eller venner
- Individuelle og gruppereisende til alpinanleggene, spesielt i nedre deler av fylket (Norefjell, Kongsberg)
- Individuelle og gruppereisende til attraksjoner i fylket (Blaafarveverket, Sølvgruvene, Tropicana, Bjørneparken etc.)
- Yrkesreisende på oppdrag/møte uten overnatting
- Annet av dagsbesøk

Tabell 4.5 viser resultatene av beregningene for dagsturister til Buskerud i 2015, fordelt etter region.

Tabell 4.5: Dagsbesøkende turistenes forbruk i Buskerud 2015, etter region og bovedtype av vare/tjeneste. 1000 kr.

	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Hallingdal	14 929	8 955	8 205	11 213	623	43 925
Numedal/Kongsberg	11 416	9 053	8 240	7 602	676	36 988
Midt-Buskerud	23 239	9 843	9 312	17 135	441	59 970
Ringerike/Hole	4 120	5 690	5 020	1 013	556	16 400
Drammensreg.	16 062	22 178	19 571	3 948	2 167	63 927
Buskerud	69 767	55 719	50 349	40 911	4 464	221 209

Totalt sett er det beregnet et forbruk på 221 millioner kroner i Buskerud for 2015.

Beregningene gir et forbruk på ca. 43 millioner kr for Hallingdal, ca. 60 millioner kr for Midt-Buskerud, 37 millioner kr for Numedal/Kongsberg, ca. 16 millioner kr for Ringerike/Hole og ca. 63 millioner kr for Drammensregionen.

4.4 Totalt turistrelatert forbruk i fylket og regionene

Legges forbruket til gjennomreisende og dagsbesøkende til forbruket fra overnattende turister får man et samlet turistforbruk på litt over 6 milliarder (6 067 millioner kr) for Buskerud. For fylket samlet fordeler dette forbruket seg på ulike forbrukskategorier som vist i Tabell 4.6.

Tabell 4.6: Turistenes forbruk i Buskerud 2015. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsurister	1 914 096	895 064	1 375 193	784 919	541 127	191 662	5 702 062
Gjennomreiser	-	36 128	49 890	44 031	8 878	4 878	143 805
Dagsbesøk	-	69 767	55 719	50 349	40 911	4 464	221 209
Turistforbruk i alt	1 914 096	1 000 959	1 480 802	879 299	590 916	201 004	6 067 077

Det er fortsatt overnatting som er den største forbruksposten. Forbruket ved dagsbesøk og gjennomreise er langt fra tilstrekkelig til å rokke ved dette. Det er (som tidligere) beregnet

at turistene brukte 1,9 milliarder kr på overnatting da de besøkte Buskerud i 2015. Varekjøp, inklusive dagligvarer og andre varer, beløp seg til 1,48 milliarder kr, mens turistene brukte 1,00 milliarder kr på servering og snaut 880 millioner kr på transport ved besøk i fylket. Det gikk med 591 millioner kr til aktiviteter, opplevelser og underholdning, mens ca. 201 millioner kr ble brukt på andre utgifter ved besøket.

Tilsvarende kan vi sette opp følgende tabeller for regionene, som vist nedenfor.

Tabell 4.7: Turistenes forbruk i Hallingdal 2015. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	1 071 248	401 747	574 766	305 438	290 212	76 193	2 719 605
Gjennomreiser		16 129	22 273	19 657	3 964	2 178	64 201
Dagsbesøk		14 929	8 955	8 205	11 213	623	43 925
Turistforbruk i alt	1 071 248	432 805	605 994	333 301	305 389	78 995	2 827 731

Tabell 4.8: Turistenes forbruk i Midt-Buskerud 2015. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	197 006	91 286	147 091	79 485	56 296	20 793	591 958
Gjennomreiser		4 222	5 831	5 146	1 037	570	16 807
Dagsbesøk		23 239	9 843	9 312	17 135	441	59 970
Turistforbruk i alt	197 006	118 747	162 765	93 943	74 469	21 805	668 735

Tabell 4.9: Turistenes forbruk i Numedal/Kongsberg 2015. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	184 140	98 608	188 305	93 677	58 202	21 544	644 476
Gjennomreiser		5 229	7 220	6 373	1 285	706	20 813
Dagsbesøk		11 416	9 053	8 240	7 602	676	36 988
Turistforbruk i alt	184 140	115 253	204 578	108 290	67 089	22 927	702 277

Tabell 4.10: Turistenes forbruk i Ringerike/Hole 2015. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	160 176	83 986	125 122	77 423	42 130	19 766	508 603
Gjennomreiser		3 144	4 343	3 833	772	425	12 517
Dagsbesøk		4 120	5 690	5 020	1 013	556	16 400
Turistforbruk i alt	160 176	91 251	135 155	86 276	43 916	20 747	537 520

Tabell 4.11: Turistenes forbruk i Drammensregionen 2015. Samlet omsetning etter type turisme og forbrukskategori. 1000 kr.

	Overnatting	Servering	Varekjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Overnattingsturister	301 525	219 437	339 909	228 895	94 287	53 365	1 237 419
Gjennomreiser		7 404	10 224	9 023	1 820	999	29 469
Dagsbesøk		16 062	22 178	19 571	3 948	2 167	63 927
Turistforbruk i alt	301 525	242 903	372 311	257 489	100 055	56 531	1 330 814

Samlet turistomsetning etter disse beregningene utgjør kr 2,83 milliarder kroner i Hallingdal, 669 millioner kroner i Midt-Buskerud, 702 millioner kroner i Numedal/Kongsberg, 537 millioner kroner i Ringerike/Hole og 1,33 milliarder kroner i Drammensregionen.

5 Direkte og indirekte virkninger

5.1 Produksjonsvirkninger

De direkte produksjonsvirkningene er for de fleste næringer lik verdien av omsetningen. For varehandelen (og andre virksomheter som har karakter av formidling av varer og tjenester andre har produsert – for eksempel reisebyråer) gjelder imidlertid et helt annet prinsipp, her regnes bruttofortjenesten (tilnærmet lik avansen) som produksjonsverdi. Gjennomsnittlig bruttoavanse for varehandel på landsbasis er ca 30 prosent av omsetningen eksklusive mva.

De indirekte produksjonsvirkningene beregnes som et påslag på den direkte produksjonsverdien. De omfatter underleveranser fra foretak innen de respektive kommunene, samt inntektsvirkninger (såkalte induuerte virkninger). Det vil si forbruk innen kommunen av lønns- og eierinntekter skapt i virksomheter som direkte eller indirekte produserer varer og tjenester til turister.

I de tidligere analysene for Buskerud (jfr. TØI rapport nr. 780/2005) er det beregnet multiplikatorer for hovedgrupper av næringer på fylkesnivå, samt multiplikatorer for indirekte virkninger totalt for de ulike regionene i Buskerud. Disse multiplikatorene vil vi også anvende her for å beregne de indirekte virkningene.

5.2 Samlede økonomiske virkninger i Buskerud

I kapittel 4 er det presentert et beregnet samlet turistforbruk på 6 067 millioner kroner for Buskerud. I produksjonsverdi tilsvarer dette 4 661 millioner kroner når bruttoavansen (30 prosent av omsetningen) er regnet inn som produksjonsverdi i varehandel og i salg av drivstoff (i kategorien transport).

Når vi skal beregne indirekte virkninger, må vi gjøre som i 2010-beregningene og basere oss på multiplikatorberegningene fra 2004. Det vil si at vi anvender samme multiplikator på 1,45 totalt sett, og videre antar at de indirekte virkningene fordeler seg på hovedgrupper av næringer på samme måte som i 2010 (tabell 5.1).

Tabell 5.1: Direkte og indirekte produksjonsvirkninger i Buskerud 2015, etter hovedgrupper av næringer. Millioner kroner.

	Direkte virkninger	Indirekte virkninger	Sum produksjonsvirkninger
Varehandel	444,2	94,4	538,6
Hotell og restaurant	2 915,1	95,8	3 010,9
Transport	510,0	129,0	639,0
Annen vare- og tjenesteproduksjon	791,9	1 778,3	2 570,2
Totalt	4 661,2	2 097,5	6 758,7

Dette gir samlede indirekte virkninger på 2,097 milliarder kroner. I alt er direkte og indirekte virkninger av turisme beregnet til 6,759 milliarder kr. i Buskerud i 2015. De indirekte virkningene (underleveranser og bruk av skapte inntekter) kommer naturlig nok i stor grad i andre næringer enn der de direkte virkningene oppsto.

5.3 Samlede økonomiske virkninger på regionnivå

I tabellene for hver region er det – som på fylkesnivå – anvendt samme (regionale) multiplikatorer som i 2004 og 2010, og de indirekte virkningene er som i 2010-rapporten gitt for alle næringer samlet. Multiplikatoren er høyere for fylket under ett enn for noen av regionene, fordi regionmultiplikatoren kun sier noe om hva som skjer innen regionen.

Tabell 5.2: Direkte og indirekte produksjonsvirkninger av turisme i Buskerud i 2015, etter region og forbrukskategori. Millioner kr.

	Hallingdal	Midt-Buskerud	Numedal/Kongsberg	Ringerike/Hole	Drammens-regionen	Buskerud
Overnatting	1 071,2	197,0	184,1	160,2	301,5	1 914,1
Servering	432,8	118,7	115,3	91,3	242,9	1 001,0
Varekjøp	181,8	48,8	61,4	40,5	111,7	444,2
Transport	193,3	54,5	62,8	50,0	149,3	510,0
Aktiviteter	305,4	74,5	67,1	43,9	100,1	590,9
Annen vare- og tjenesteproduksjon	79,0	21,8	22,9	20,7	56,5	201,0
Sum direkte produksjonsvirkninger	2 263,5	515,3	513,6	406,7	962,1	4 661,2
Multiplikator	1,29	1,32	1,34	1,37	1,41	1,45
Indirekte virkninger	656,4	164,9	174,6	150,5	394,4	2 097,5
Direkte + indirekte virkninger	2 920,0	680,3	688,2	557,1	1 356,5	6 758,8

Regionale beregninger med utgangspunkt i PANDA-modellen tar ikke hensyn til virkninger regionene i mellom, det vil si at den ikke fanger opp indirekte virkninger av reiseliv som kommer fra direkte virkninger i andre regioner. For eksempel at foretak i Drammen er underleverandører til reiselivsbedrifter i Hallingdal, eller at deler av inntekter opptjent i reiselivsbedrifter i Hallingdal anvendes til forbruk i Hønefoss. Summen av de indirekte virkningene for alle regionene er dermed mindre enn de indirekte virkningene for fylket. Differansen kan ses som et uttrykk for de interregionale virkningene.

I alt er direkte og indirekte produksjonsvirkninger beregnet til 2,92 milliarder kroner i Hallingdal i 2015. Nærmest følger Drammensregionen med 1,36 milliarder kroner. For Numedal/Kongsberg er produksjonsvirkningene 688 millioner, for Midt-Buskerud 680 millioner og for Ringerike/Hole 557 millioner kroner.

5.4 Sysselsettingsvirkninger

5.4.1 Beregningsgrunnlag og -metode

Tilgjengelig statistikk setter begrensninger for hva vi kan få fram. SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk gir tall på kommunenivå, vi har her anvendt tall for antall sysselsatte etter arbeidsstedskommune etter næringssektor for 2015. Den registerbaserte sysselsettingsstatistikken omfatter ”personer 15-74 år, bosatte i Norge, som har utført arbeid av minst én times varighet i referanseuken, eller som var midlertidig fraværende fra slikt arbeid”. Problemet med denne statistikken er at referanseuken er den tredje uken i november (uke 47) hvert år. Dette innebærer at man ikke fanger opp at sysselsetting i visse næringer – spesielt i hotell- og restaurantsektoren i distriktene – varierer mye over året. Man fanger heller ikke opp arbeidstakere som ikke er registrert som bosatte i Norge.

I analysen for 2010 konverterte vi reiselivsrelatert omsetning i hver næringssektor til sysselsetting. Ved å anvende en kombinasjon av SSBs sysselsettingsstatistikk for 2010 og resultater fra PANDA-beregninger i for 2005 (se nærmere beskrivelse i TØI-rapport 1175/2011) beregnet vi egne tall for reiselivsrelatert sysselsetting. Den reiselivsrelaterte sysselsettingens andel av total sysselsetting ble beregnet ut fra SSBs tall for total sysselsetting 4. kvartal, korrigert for våre beregnede tall for reiselivsrelatert sysselsetting. For 2015 har vi beregnet sysselsettingstall ved å anta samme arbeidskraftproduktivitet som i 2010. Det vil si at vi anvender realendringer i produksjonsverdi fra 2010 til 2015 (i 2010-verdier) i hver næringssektor som nøkkel for sysselsettingsberegningene, som igjen vil si at vi antar at endringer i sysselsetting fra 2010 til 2015 er proporsjonale med endringer i realverdien av produksjonen. Andelen reiselivsrelatert sysselsetting ble beregnet på samme måte som for 2010 (se ovenfor).

5.4.2 Sysselsetting i Buskerud

Reiselivsrelatert sysselsetting omfatter både direkte og indirekte sysselsetting. Tabell 5.3 viser antall turismelaterte sysselsatte etter næring i Buskerud.

Det er beregnet at antall sysselsatte i turistrelatert virksomhet (direkte eller indirekte) i Buskerud utgjorde ca 10 440 personer i 2015. Om lag en tredel er sysselsatt i hotell- og restaurantsektoren, 24 prosent i varehandel, 8 prosent i transport. Om lag 29 prosent er sysselsatt i diverse i tjenesteytende næringer, som står for en stor del av de indirekte produksjonsvirkningene.

Tabell 5.3: Direkte og indirekte turismelatert sysselsetting i Buskerud etter næring i 2015. Antall sysselsatte og andel i prosent.

Næring	Antall sysselsatte	Andel av turismelatert
Varehandel	2 532	24,2
Hotell og restaurant	3 577	34,3
Innenriks transport	831	8,0
Diverse annen tjenesteyting	3 041	29,1
Bygg og anlegg	278	2,7
Diverse vareproduksjon	182	1,7
Sum	10 441	100,0
Andel av total sysselsetting (%)	8,5	
Andel av sysselsetting utenom offentlig sektor og primærnæringer	12,7	

Ut fra den angitte beregningsmåten finner vi at reiselivsrelatert sysselsetting utgjør om lag 12,7 prosent av sysselsettingen i Buskerud utenom offentlig sektor, og 8,5 prosent av all sysselsetting.

5.5 Sysselsetting i regionene

5.5.1 Hallingdal og Midt-Buskerud

Turismereelatert virksomhet som andel av total sysselsetting er klart større i Hallingdal enn i de øvrige regionene. Nesten 3 400 sysselsatte innen slik virksomhet utgjør nesten en tredel (30,6 prosent) av all sysselsetting i regionen i 2015. Ser vi bort fra offentlig sektor, utgjør dette 43,3 prosent av alle sysselsatte i regionen (Tabell 5.).

For Midt-Buskeruds del utgjør de i underkant av 700 ansatte nesten ni prosent av alle sysselsatte med arbeidssted i regionen, og 13,6 prosent av sysselsatte utenom offentlig sektor og primærnæringer.

Tabell 5.4 Direkte og indirekte tursimerelatert sysselsetting i Hallingdal og Midt-Buskerud etter næring i 2015. Antall sysselsatte og andel i prosent.

	Hallingdal		Midt-Buskerud	
	Antall	Andel	Antall	Andel
Varehandel	692	20,4	161	23,6
Hotell og restaurant	1 528	45,1	325	47,6
Innenriks transport	172	5,1	56	8,1
Diverse annen tjenesteyting	826	24,4	106	15,5
Bygg og anlegg	105	3,1	24	3,5
Diverse vareproduksjon	63	1,9	11	1,7
Sum	3 385	100,0	684	100,0
Andel av total sysselsetting (%)	30,6		8,8	
Andel av sysselsetting utenom offentlig sektor og primærnæringer	43,3		13,6	

I begge regionene har hotell- og restaurantsektoren nær halvparten av den totale turismereelaterte sysselsettingen, mens varehandel ligger på 20,4 prosent i Hallingdal og 23,6 prosent i Midt-Buskerud. Hallingdal har klart større andel ansatte i andre tjenesteytende næringer (24,4 prosent) enn Midt-Buskerud (15,5 prosent).

5.5.2 Øvrige regioner

Numedal/Kongsberg har nær 1 100 turismereelaterte sysselsatte, dette utgjør nær seks prosent av totalt antall sysselsatte i regionen og 8 prosent av sysselsettingen i privat sektor (tabell 5.5). Hotell- og restaurant står for 40 prosent av sysselsettingen, varehandel 26 prosent og annen type tjenesteyting ca 24 prosent. Vi finner omtrent samme bilde i Ringerike/Hole – nær 1 100 sysselsatte, som utgjør sju prosent av samlet sysselsetting og 11,4 prosent av sysselsetting i privat sektor. Vi finner også noenlunde samme fordeling av reiselivsrelatert sysselsetting på næringer.

Drammensregionen har om lag 3 300 sysselsatte direkte og indirekte relatert til turistenes forbruk (4,7 prosent av total sysselsetting og 7,1 prosent av total sysselsetting eksklusive offentlig sektor). Regionen domineres av Drammen by, med relativt stor befolkning og et variert næringsliv. Fordelingen av turismerelatert sysselsetting på næringer skiller seg ut fra de andre regionene ved at andelen i hotell- og restaurantsektoren er lavere og andelen i annen tjenesteytende næringsvirksomhet er adskillig høyere.

Tabell 5.5: Direkte og indirekte turismerelatert sysselsetting i Numedal/Kongsberg, Ringerike/Hole og Drammensregionen etter næring i 2015. Antall sysselsatte og andel i prosent.

	Numedal/ Kongsberg		Ringerike		Drammens-regionen.	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Varehandel	285	26,1	253	23,1	723	22,0
Hotell og restaurant	436	39,9	395	36,2	864	26,3
Innenriks transport	66	6,0	76	6,9	322	9,2
Annen tjenesteyting	260	23,8	324	29,7	1 247	37,9
Bygg og anlegg	25	2,3	24	2,2	93	2,8
Diverse industri	20	1,8	19	1,7	59	1,8
SUM	1 093	100,0	1 092	100,0	3 307	100,0
Andel av total sysselsetting (%)	5,8		7,0		4,7	
Andel av sysselsetting utenom offentlig sektor og primærnæringer	8,1		11,4		7,1	

6 Sammenlikning av resultater 2010 og 2015

6.1 Hovedresultater

Tall for overnattinger, turistkonsum, produksjonsvirkninger og sysselsetting er tidligere blitt beregnet for året 2004 (Dybedal 2005, TØI-rapport 780) og 2010. Mens tallene for 2004 og 2010 dels var laget på ulikt grunnlag og derfor ikke var helt sammenliknbare, er tallene for 2015 laget over samme lest som tallene for 2010. Tabell 6.1 viser hovedresultater for fylket samlet.

Tabell 6.1: Sammenlikning av hovedresultater for Buskerud 2010 og 2015.

	2010	2015
1000 overnattinger	9 345	9 880
Turistkonsum mill kr	5 612	6 067
Direkte produksjonsvirkninger, mill kr	4 322	4 661
Indirekte produksjonsvirkninger, mill kr	1 924	2 097
Sum direkte og indirekte virkninger, mill kr	6 246	6 758
Antall sysselsatte	10 479	10 441

Antallet overnattinger i fylket har økt med ca 535 000, men dette har ikke gitt noen økning i sysselsetting. Verdien av turistforbruket og den direkte og indirekte produksjonsverdien har økt, men ikke mer enn prisstigningen målt ved konsumprisindeksen (se nedenfor).

6.1.1 Overnattinger

Tabell 6.2 viser antallet beregnede overnattinger i Buskerud har økt med ca. 540 000 på de fem årene mellom 2010 og 2015, som tilsvarer en økning på seks prosent. All veksten kommer fra norske besøkende. Antallet utenlandske overnattinger har falt litt i femårsperioden, men da bare med under én prosent.

Vi ser også at antallet registrerte overnattinger på hotell har falt med 123 000, noe som skyldes en betydelig nedgang i Hallingdal. Samtidig ser vi en økning i antall overnattinger i utleiehytter, rom og leiligheter (inkl. bl.a. campinghytter/hyttegjeng, og annet) med 266 000.

Antallet registrerte fritidsboliger i Buskerud har økt med ca. 2 200, tilsvarende 5 prosent, fra 2010 til 2015. Det har gitt en beregnet økning på drøyt 176 000 overnattinger i privat fritidsbolig.

Folkemengden i fylket har også økt med ca. sju prosent på de fem årene, og det har etter beregningene gitt 93 000 flere overnattinger av slekt- eller vennebesøkende. Det slår mest ut for Drammensregionen og Numedal/Kongsberg, som har hatt befolkningsvekst over gjennomsnittet ellers i fylket.

Overnattinger i camping på og utenom campingplass (ekskl. campinghytter/hyttegjeng) har økt med 65 000 over femårsperioden.

Tabell 6.2: Sammenlikning av turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010 og 2015, etter overnattingsform. 1000 overnattinger. Prosent av totalt antall overnattinger.

	2010		2015		Differanse
Nordmenn	7 117	76 %	7 664	78 %	547
Utlendinger	2 228	24 %	2 217	22 %	-11
Hotell og lignende	1 507	16 %	1 384	14 %	-123
Camping	637	7 %	702	7 %	65
Utleiehytter/rom o. l.	1 105	12 %	1 371	14 %	266
Privathytter	3 439	37 %	3 615	37 %	176
Slekt/venner	1 403	15 %	1 496	15 %	93
Annet	349	4 %	371	4 %	22
Utleie åremål	905	10 %	943	10 %	38
Totalt	9 344	100 %	9 880	100 %	536

I tabell 6.3 nedenfor er utviklingen for overnattinger i de ulike regionene vist.

Antall overnattinger i Hallingdal har økt med ca. 200 000, til tross for en nedgang på omtrent 230 000 overnattinger på hotell og liknende. Samtidig har overnattinger i utleieenheter økt med nesten 240 000. Det har vært strukturendringer i overnattingsmarkedet i Hallingdal, hvor tidligere hotellrom har blitt omgjort til utleieleiligheter o.l. som gjør at man også får en omklassifisering av overnattingene i overnattingsstatistikken. Noen av endringene kan altså skyldes at en del overnattingskapasitet har blitt omklassifisert fra hotell til utleie (eller leilighet/hyttegjeng) i statistikken i perioden fra 2010 til 2015. I tillegg til flere overnattinger i utleieenheter har det også vært en økning på drøyt 60 000 i camping i Hallingdal.

Tabell 6.3: Sammenlikning av turistrelaterte overnattinger i Buskerud i 2010 og 2015, etter region. 1000 overnattinger. Prosent.

	2010	2015	Forskjell i %
Hallingdal	4 635	4 840	4,4
Numedal/Kongsberg	1 338	1 371	2,4
Midt-Buskerud	954	1 054	10,5
Ringerike/Hole	766	787	2,8
Drammensregionen	1 651	1 828	10,7
Totalt	9 344	9 880	5,7

Numedal/Kongsbergregionen har hatt en økning på drøyt 30 000 overnattinger, noe som utgjør om lag to prosent. Også her har litt færre hotellovernattinger blitt kompensert med en del flere overnattinger i utleiehytter o.l. Mesteparten av økningen kan likevel tilskrives 22 prosent økning i antallet fritidsboliger (331 flere), som gir 25 000 flere privathytteovernattinger.

Midt-Buskerud er en av de to regionene med størst relativ økning (drøyt 10 prosent), og 100 000 flere overnattinger. Over halvparten av denne økningen skyldes flere

hotellovernattinger, antakelig i Norefjell-området. Det er også noe økning i antallet fritidsboligovernattinger i regionen.

Ringerike/Hole regionen har hatt en relativt moderat vekst i antallet overnattinger på tre prosent, bare drøyt 20 000 flere på fem år. Litt flere overnattinger på hotell og camping gir mesteparten av økningen.

Drammensregionen hadde nesten 180 000 flere overnattinger i 2015, og høyest relativ vekst av regionene, på nær 11 prosent. Ca. 50 000 flere hotellovernattinger og drøyt 30 000 flere overnattinger på camping bidro, samme med 65 000 flere overnattinger innkvartert hos slekt eller venner, til det meste av økingen.

Andelen norske overnattinger har økt noe fra 76 til 78 prosent, men andelen yrkes og arbeidsbetingede overnattinger har økt fra 14 til 16 prosent fra 2010 til 2015. Det har også påvirkning på det beregnede forbruket, siden utlendinger og yrkesreisende normalt har noe høyere forbruk per gjestedøgn enn nordmenn og ferie- og fritidsreisende.

6.1.2 Turistenes forbruk

Forbrukstallene for 2015 er beregnet ut fra endringer i overnattingstallene for 2010, og disse er således sammenliknbare. Samlet forbruk har økt med ca 450 millioner, men dersom vi justerer for prisstigning (konsumprisindeksen), ser vi at turistkonsumet ligger omtrent på samme nivå i 2015 som i 2010.

Tabell 6.4: Sammenlikning av forbrukstall i Buskerud 2010 og 2015, etter næringssektor og region. Millioner kroner.

	2010	2015	2015 justert til 2010-priser
Overnatting/servering	2 725	2 915	2 686
Varehandel	1 355	1 481	1 364
Transportutgifter	797	879	810
Annen tjenesteyting	736	792	730
Totalt	5 612	6 067	5 590
Hallingdal	2 903	2 828	2 605
Numedal/Kongsberg	642	702	647
Midt-Buskerud	540	669	616
Ringerike/Hole	467	538	495
Drammensregionen	1 060	1 331	1 226

Av regionene er det Drammensområdet som har hatt størst reell framgang fra 2010 til 2015, sammen med Midt-Buskerud. Hallingdal har hatt en betydelig reell nedgang, mens Ringerike/Hole og Numedal/Kongsberg har hatt en viss framgang.

Nedgangen i Hallingdal kan i noen grad ha sammenheng med at det nettopp i denne regionen har vært en betydelig omstrukturering i overnattingssektoren. Hotellsenger er blitt til leiligheter – uten at standard nødvendigvis har gått ned. Det kan være at deler av turistforbruket dermed er blitt underestimert, fordi våre forbrukstall for overnattinger i leiligheter/hyttegrender (inkludert camping) er betydelig lavere enn forbrukstall for hotellovernattinger.

Det er også usikkert hvorvidt overnattingene i slike omdefinerte anlegg er kommet med i hyttegrend/leilighetsstatistikk eller i formidlingsstatistikken, eller har falt helt ut av overnattingsstatistikken.

6.2 Sysselsetting

Samlet har den reiselivsrelaterte sysselsettingen holdt seg på omtrent samme nivå som i 2010, men det er regionale forskjeller.

Tabell 6.5: Turismereelatert sysselsetting i Buskerud 2010 og 2015. Antall direkte og indirekte sysselsatte, etter næringssektor og region.

		Antall sysselsatte	Andel av total sysselsetting (%)	Andel av sysselsetting utenom offentlig sektor (%)
Hallingdal	2010	3 775	32,9	48,6
	2015	3 385	30,6	43,3
Midt-Buskerud	2010	595	7,4	11,9
	2015	684	8,8	13,6
Numedal/Kongsberg	2010	1 086	5,8	8,4
	2015	1 093	5,8	8,1
Ringerike/Hole	2010	1 028	6,4	10,7
	2015	1 092	7,0	11,4
Drammensregionen	2010	2 842	4,2	6,5
	2015	3 307	4,7	7,1
Buskerud	2010	10 479	8,5	12,8
	2015	10 441	8,5	12,7

Sysselsettingen i Hallingdal har gått ned med om lag 10 prosent, mens den har gått opp 16 prosent i Drammensregionen. Det har også vært en relativt stor økning i Midt-Buskerud (15 prosent) og en moderat økning på Ringerike (6 prosent). I Kongsberg/Numedal er sysselsettingen omtrent uendret.

Referanser

- Auno, Anne-Mari: Fylkesfordelt satellittregnskap for turisme 2007 (Statistisk sentralbyrå rapport 37/2011)
- Brændvang og Sørensen 2002: Fylkesfordelt satellittregnskap for turisme (Statistisk sentralbyrå rapport 2002/9)
- Farstad, Eivind og Arne Rideng 2008: Utenlandske turistenes forbruk i Norge 2007. TØI rapport 941/2008.
- Farstad, Eivind, Arne Rideng og Iratxe Landa Mata 2011: "Gjesteundersøkelsen 2010." TØI rapport 1135/2011. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Farstad, Eivind, og Petter Dybedal, 2011. Økonomiske ringvirkninger av reiseliv i Buskerud, TØI rapport 1175/2011.
- Farstad, Eivind, og Petter Dybedal, 2010. Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse sommeren 2008. TØI Rapport 1092/2010. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Farstad, Eivind, og Petter Dybedal, 2010. Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse vinteren 2009. TØI Rapport 1119/2010. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Farstad, Eivind, og Petter Dybedal, 2011. Nasjonal fritidsboligundersøkelse 2008. TØI Rapport 1155/2011. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Dybedal, Petter 2005: Ringvirkninger av reiseliv i Buskerud, Telemark og Vestfold. TØI rapport 780/2005.
- Dybedal, Petter 2006 I: Ringvirkninger av reiseliv for Aust-Agder og Vest-Agder 2005. TØI rapport 867/2006.
- Dybedal, Petter 2006 II: Økonomiske ringvirkninger av reiseliv i Hedmark og Oppland 2005. TØI rapport 863/2006.
- Dybedal, Petter 2006 II: Økonomiske virkninger av reiseliv i Hol og Hemsedal 2006. TØI rapport 893/2007.
- Dybedal, Petter og Eivind Farstad 2010: Økonomiske virkninger av reiseliv i Østfold 2009. TØI rapport 1070/2010.
- Ericsson, Birgitta og Reidun Grefsrud 2005. Fritidshus i innlandet: Bruk og lokaløkonomiske effekter. Rapport 06/2005. Østlandsforskning
- Regionaløkonomiske virkninger av reiseliv – utvikling av en analysemodell. (Steinar Johansen, Frode Kann og Petter Dybedal 2002, NIBR-rapport 2002:23)
- Velvin, Jan, 2003: Fremtidsrettet hytteutvikling. Brukerundersøkelse blant hytteeiere i Hol, Rollag og Sigdal – resultater og anbefalinger. Buskerud fylkeskommune/Høgskolen i Buskerud juni 2004

Transportøkonomisk institutt (TØI) Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

TØI er et anvendt forskningsinstitutt, som mottar basisbevilgning fra Norges forskningsråd og gjennomfører forsknings- og utredningsoppdrag for næringsliv og offentlige etater. TØI ble opprettet i 1964 og er organisert som uavhengig stiftelse.

TØI utvikler og formidler kunnskap om samferdsel med vitenskapelig kvalitet og praktisk anvendelse. Instituttet har et tverrfaglig miljø med rundt 70 høyt spesialiserte forskere.

Instituttet utgir tidsskriftet Samferdsel med 10 nummer i året og driver også forskningsformidling gjennom TØI-rapporter, artikler i vitenskapelige tidsskrifter, samt innlegg og intervjuer i media. TØI-rapportene er gratis tilgjengelige på instituttets hjemmeside www.toi.no.

TØI er partner i CIENS Forskningscenter for miljø og samfunn, lokalisert i Forskningsparken nær Universitetet i Oslo (se www.ciens.no). Instituttet deltar aktivt i internasjonalt forsknings-samarbeid, med særlig vekt på EUs rammeprogrammer.

TØI dekker alle transportmidler og temaområder innen samferdsel, inkludert trafiksikkerhet, kollektivtransport, klima og miljø, reiseliv, reisevaner og reiseetterspørsel, arealplanlegging, offentlige beslutningsprosesser, næringslivets transporter og generell transportøkonomi.

Transportøkonomisk institutt krever opphavsrett til egne arbeider og legger vekt på å opptre uavhengig av oppdragsgiverne i alle faglige analyser og vurderinger.

Besøks- og postadresse:
Transportøkonomisk institutt
Gaustadalléen 21
NO-0349 Oslo

22 57 38 00
toi@toi.no
www.toi.no